

**Adviescommissie
Water**

Aan
De staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat
Mevrouw drs. M.H.Schultz van Haegen – Maas Geesteranus
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Datum	Bijlage(n)
7 oktober 2004	een
Ons kenmerk	Uw kenmerk
AcW 2004-24	
Onderwerp	
Monitor Implementatie Nationaal Bestuursakkoord Water	

Geachte Mevrouw Schultz,

De Adviescommissie Water heeft tot taak aan u gevraagd en ongevraagd advies te geven over de uitvoering van het waterbeleid. Daarbij wordt ondermeer het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) gebruikt als kader.

Om haar taak goed te kunnen uitvoeren meent de commissie dat het noodzakelijk is inzicht te hebben in de voortgang van de implementatie van de afspraken vastgelegd in het NBW en de mogelijke knelpunten daarbij. De commissie heeft daartoe door Research voor Beleid B.V. een onderzoek laten uitvoeren onder provincies, gemeenten en waterschappen.

Het eindrapport waarin ook knelpunten en aanbevelingen voor oplossingen zijn opgenomen stuur ik U hierbij toe.

Met vriendelijke groet,

De Voorzitter van de Adviescommissie Water

Z.K.H. de Prins van Oranje

Tussentijdse monitor implementatie Nationaal Bestuursakkoord Water

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van de Adviescommissie Water

Susan van Klaveren
André Oostdijk

B2897

Leiden, 2 september 2004

Voorwoord

In opdracht van de Adviescommissie Water heeft Research voor Beleid een tussentijdse monitor van de implementatie van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) uitgevoerd. Dit akkoord beoogt door gezamenlijk overleg tussen lagere overheden en door doorvertaling van de wateropgave in ruimtelijke plannen in te spelen op de huidige en toekomstige waterproblematiek in Nederland.

Voorliggende rapportage beschrijft het beeld dat uit de tussentijdse monitor naar voren komt. Het rapport begint met de 'Samenvatting en conclusies'. Hoofdstuk 1 gaat kort in op de achtergrond van de monitor. Ook komt de onderzoeksopzet aan bod. In het tweede hoofdstuk vormt een inhoudelijke weergave van het NBW. Het derde hoofdstuk beschrijft de bekendheid met het NBW, duidelijkheid van de erin vermelde afspraken en het draagvlak ervoor. Het vierde hoofdstuk geeft de stand van zaken ten aanzien van de uitvoering van de in het akkoord vastgelegde taken door provincies, gemeenten en waterschappen. Het vijfde hoofdstuk gaat in op de haalbaarheid van het akkoord en belicht enkele (mogelijke) knelpunten.

André Oostdijk
Projectleider

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusie	7
1 Inleiding	13
1.1 Achtergrond van het onderzoek	13
1.2 Doelstelling, vraagstelling en onderzoeksopzet	13
1.3 Leeswijzer	14
2 Analyse Nationaal Bestuursakkoord Water	15
2.1 Achtergrond NBW	15
2.2 Globale inhoud van het NBW	17
2.3 Taken en verantwoordelijkheden lagere overheden	19
3 Visie lagere overheden op het akkoord	21
3.1 Draagvlak	21
3.2 Bekendheid met de afspraken	22
3.3 Duidelijkheid en consistentie van de afspraken	24
4 De implementatie: stand van zaken	27
4.1 Taken en verantwoordelijkheden provincies	27
4.1.1 Taken uit het NBW	27
4.1.2 Onderlinge contacten en de regierol van de provincie	29
4.2 Taken en verantwoordelijkheden gemeenten	30
4.3 Taken en verantwoordelijkheden waterschappen	34
5 Uitvoerbaarheid van de afspraken uit het NBW	37
5.1 Algemeen	37
5.2 Typering knelpunten	39
5.2.1 Financiering	39
5.2.2 Communicatie en kennisachterstand	40
5.2.3 Implementatie plannen	41
Bijlage 1 Onderzoeksvragen	43
Bijlage 2 Overzicht van respondenten	45
Bijlage 3 Rechte tellingen	47

Samenvatting en conclusie

Achtergrond, doelstelling en opzet van het onderzoek

Teneinde ervoor te zorgen dat de Nederlandse waterhuishouding in 2015 op orde is, hebben het Rijk, IPO, VNG, UvW en de provincies het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekend. In het akkoord zijn ondermeer de verantwoordelijkheden en taken voor de provincies, gemeenten en waterschappen aangegeven.

Het NBW bouwt voort op de Startovereenkomst WB21, waarin onder meer is ingegaan op deelstroomgebiedsvisies en de Watertoets. Gelijktijdig richt het zich op de verbetering van de waterkwaliteit, zoals uitgewerkt in de Europese Kaderrichtlijn Water.

De Adviescommissie Water heeft Research voor Beleid opdracht gegeven een tussentijdse monitor uit te voeren, teneinde inzicht te krijgen in de uitvoering van het akkoord. Dit inzicht is verkregen door een interviewronde onder de provincies en een enquête onder gemeenten en waterschappen. Hieronder worden de resultaten thematisch gepresenteerd.

Noodzaak, bekendheid en duidelijkheid van de afspraken

De noodzaak voor het opstellen van het NBW wordt door de provincies, gemeenten en waterschappen onderschreven. Vooral de provincies en waterschappen maken zich sterk voor de uitvoering van het akkoord, zeker in tijden van wateroverlast. Waterschappen waarderen hun bestuurlijke betrokkenheid met een 7; de ambtelijke betrokkenheid met een 7,7 (1 = zeer klein; 10 = zeer groot). Gemeenten voelen zich minder betrokken bij de uitvoering van het akkoord. Zij geven als gemiddeld rapportcijfer voor de bestuurlijke betrokkenheid een 5,9 en voor de ambtelijke een 6,5. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten zich voornamelijk betrokken voelen bij de uitvoering van de afspraken indien het direct op de gemeente van toepassing is.

Provincies (voornamelijk de afdeling Water) en waterschappen zijn goed op de hoogte van de inhoud van het NBW. Gemeenten kennen de inhoud van het akkoord vooral op hoofdlijnen. Op zichzelf is dit logisch omdat zij worden aangestuurd door de provincie die de afspraken voor hen vertaalt in concrete activiteiten.

Provincies en waterschappen zijn van mening dat het NBW zich vooral op wateroverlast richt. Zij vinden dat de onderwerpen verdroging en verbetering van de waterkwaliteit onvoldoende zijn uitgewerkt. Volgens een groot aantal gemeenten vormen verdroging en verbetering van de waterkwaliteit wel belangrijke onderdelen van het NBW.

De meningen over de duidelijkheid van de afspraken uit het NBW verschillen sterk, zowel binnen als tussen de overheidsniveaus. Ongeveer de helft van de provincies en waterschappen vindt dat de afspraken voldoende duidelijk zijn uitgewerkt; ook een derde van de gemeenten is deze mening toegedaan. De afspraken na 2007 vinden de provincies, gemeenten en waterschappen minder duidelijk uitgewerkt.

Conclusie 1: Provincies, gemeenten en waterschappen onderschrijven de noodzaak van het opstellen van het NBW. Ook zijn zij voldoende bekend met de afspraken erin en vinden zij deze op korte termijn doorgaans voldoende duidelijk.

De partijen, vooral provincies en waterschappen, zien de noodzaak van het opstellen van het NBW in (vooral in tijden van wateroverlast). Dit gevoel van noodzaak draagt bij aan een relatief grote betrokkenheid bij de uitvoering van het akkoord. Gemeenten zijn vooral betrokken wanneer het om voor hen concrete en minder technische onderwerpen gaat.

Provincies en waterschappen zijn goed op de hoogte van de inhoud van het NBW. Gemeenten hebben minder direct met het NBW te maken. Zij worden aangestuurd door hun provincie die voor hen de vertaalslag maakt van de afspraken uit het NBW naar concrete activiteiten.

De partijen zijn wel verdeeld over de duidelijkheid van de afspraken. Sommige instanties hebben de behoefte aan een meer gedetailleerde uitwerking van de afspraken, andere waarderen de ruimte die wordt gegeven voor eigen interpretatie en / of regionale invulling.

Implementatie: de stand van zaken

De provincies, gemeenten en waterschappen zijn in volle gang met de uitvoering van het NBW. WB21 heeft er reeds toe geleid dat veel lagere overheden water als een leidend principe binnen de ruimtelijke ordening zijn gaan hanteren. De basis die door WB21 is gelegd, is een goed uitgangspunt voor de uitvoering van het NBW.

Deelstroomgebiedsvisies

Alle deelstroomgebiedsvisies zijn inmiddels rond. Provincies en waterschappen hebben hier intensief voor samengewerkt. De helft van de gemeenten is van mening dat zij een bijdrage heeft kunnen leveren aan de totstandkoming van de visie.

Stedelijke waterplannen

De meeste provincies en waterschappen voeren overleg met gemeenten over hun waterplannen en een aantal plannen zijn reeds rond (21%). Afwijkend van het NBW hebben sommige provincies in hun Waterhuishoudingsplan het opstellen van een stedelijk waterplan verplicht gesteld. Dit, omdat zij het waterplan een belangrijk instrument vinden in de doorvertaling van de wateropgave.

GGOR

Provincies werken aan het vaststellen van de kaders voor het Gewenst Grond- en Oppervlakte-waterregime (GGOR). Dit dienen zij uiterlijk in 2005 te hebben volbracht. De daadwerkelijke vaststelling ervan blijkt echter – ondanks de voorloper WB21 - nog altijd een drempel te zijn. Tot nu toe heeft slechts één provincie het kader definitief vastgesteld.

Waterschappen hebben daardoor het GGOR nog niet concreet kunnen uitwerken in het dagelijkse waterbeheer. Echter, omdat zij wel overleg voeren met provincies over de kaders voor het GGOR kunnen zij in hun dagelijks waterbeheer hier wel op anticiperen.

Toets van de watersystemen op werknormen

De waterschappen dienen tussen 2003-2005 de watersystemen te toetsen aan regionale werknormen, rekening houdend met de deelstroomgebiedsvisies. Het UvW heeft voor deze toets een protocol ontwikkeld.

De toetsing verloopt redelijk volgens planning, al is het niet waarschijnlijk dat alle waterschappen deze voor 2005 hebben afgerond. Dit, met name door discussies over de te hanteren rekenmethode. Sommige provincies hebben in samenwerking met de waterschappen voor de gehele provincie eenzelfde rekenmodel ontwikkeld, zodat de waterschappen een uniforme rekenmethode hanteren.

Op basis van de toets verstrekken de waterschappen een advies aan provincies en gemeenten over de benodigde ruimtebehoefte. Een derde van de waterschappen heeft dit advies reeds verstrekt. Provincies die dit advies niet hebben ontvangen, hebben door besprekingen met waterschappen wel enig inzicht in de benodigde ruimtebehoefte. Van de gemeenten heeft een derde dit advies reeds ontvangen; van de overige gemeenten heeft ruim een derde een indicatie hiervan gekregen.

Maatregelenprogramma

In het NBW staat dat provincies, gemeenten en waterschappen zich inzetten om het maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. Provincies voeren hierover overleg met waterschappen. Bij twee derde van de waterschappen verloopt de uitvoering van het maatregelenprogramma volgens planning; een derde loopt achter.

Doorvertaling in ruimtelijke plannen

Provincies en gemeenten dienen het door de waterschappen verstrekte advies over de ruimtebehoefte te verwerken in hun ruimtelijke plannen. Zoals is aangegeven, heeft een derde van de waterschappen dit advies reeds verstrekt. Uit het onderzoek blijkt dat provincies – en in mindere mate gemeenten – werken aan een zo gedetailleerd mogelijke doorvertaling van de ruimtebehoefte.

Dankzij de startovereenkomst WB21 hebben de meeste provincies de wateropgave al *deels* vastgelegd in hun ruimtelijke plannen. Hierbij gaat het soms om de aanwijzing van concrete bergingsgebieden en in andere gevallen om zoekgebieden voor waterberging. Kleine maatregelen worden niet altijd door provincies vastgelegd in ruimtelijke plannen.

Van de gemeenten die reeds een advies hebben ontvangen, anticipeert bijna driekwart op de verwerking van de ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen. Gemeenten kunnen echter pas na de doorvertaling door de provincie aan de slag met de lokale doorvertaling. In gemeenten waar wel inzicht is in (een indicatie van) de benodigde ruimtebehoefte wordt hier in veel gevallen op geanticipeerd.

In vrijwel alle provincies en gemeenten wordt bij de doorvertaling uitgegaan van de binnen de organisatie bestaande tijdspad voor de ruimtelijke planvorming en niet zozeer van de planning van het NBW.

Conclusie 2: Ontbreken inzicht leidt tot vertraging doorvertaling ruimtebehoefte

Het is niet de verwachting dat alle provincies de ruimtebehoefte in 2007 volledig zullen hebben doorvertaald. Door discussies over bijvoorbeeld de kaders voor GGOR en de rekenmethodiek voor de toets van de watersystemen op werknormen, is de ruimtebehoefte nog niet in elke provincie volledig bekend. Naast het ontbreken van benodigde informatie leidt soms ook de bestuurlijke besluitvorming, vooral ten aanzien van grootschalige, ingrijpende projecten, tot vertraging in de doorvertaling. Dit betekent dat - ondanks het draagvlak voor het NBW - de partijen zich actief dienen in te zetten voor de implementatie ervan.

Conclusie 3: Provincies en gemeenten volgen hun eigen tijdspad

Hier komt bij dat de doorvertaling van de ruimtebehoefte plaatsvindt volgens het bestaande tijdspad voor ruimtelijke plannen binnen de organisatie en niet zozeer volgens de planning van het NBW. Zij participeren derhalve op de planning van het NBW, maar maken bij de doorvertaling gebruik van natuurlijke planningsmomenten binnen de eigen organisatie.

Overige resultaten NBW

Naast de doorvertaling van de ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen beoogt het NBW een heldere taakverdeling en meer samenwerking tussen provincies, waterschappen en gemeenten. Daarnaast dient water als leidend principe binnen de ruimtelijke ordening te worden gehanteerd.

Uit het onderzoek blijkt dat de provincies de regierol op zich hebben genomen en er actief invulling aan hebben gegeven. Waterschappen erkennen hun nieuwe rol. Dit heeft ertoe geleid dat zij anticiperen op het ruimtelijke beleid van provincies en gemeenten en hen van de benodigde kennis en informatie voorzien.

Onder regie van de provincie is er tevens meer samenwerking gekomen tussen voornamelijk provincies en waterschappen. Echter, ook tussen gemeenten enerzijds en waterschappen en provincies anderzijds groeit de samenwerking. Dit blijkt vooral uit het toenemende aantal overleggen over water en ruimtelijke ordening.

Ook is de aandacht voor water binnen de ruimtelijke ordening gegroeid. Water als leidend principe binnen de ruimtelijke ordening is niet nieuw. Mede door WB21 hadden de meeste provincies al oog voor de ruimte die nodig is om waterproblemen te voorkomen. Deze aandacht is mede door het NBW gegroeid. In provincies krijgt dit vorm door meer samenwerking tussen de afdeling Water en ruimtelijke ordening en soms het creëren van nieuwe functies die de integratie van beide thema's dienen te stimuleren.

Ook bij gemeenten is de aandacht voor water binnen de ruimtelijke ordening gegroeid. Dit uit zich vooral door toenemende contacten met waterschappen en meer overleg tussen de beleidsmedewerkers ruimtelijke ordening en water. Een aantal gemeenten heeft ook meer contact met de provincie over de integratie van water in ruimtelijke plannen.

Conclusie 4: De taakverdeling is helder, de samenwerking geïntensiveerd en er is meer aandacht voor water binnen de ruimtelijke ordening

Ondanks dat - naar alle waarschijnlijkheid - niet alle afspraken tijdig gerealiseerd zullen zijn, heeft het NBW wel bijgedragen aan een verheldering van de taken en verantwoordelijkheden van de partners. Tevens is de samenwerking tussen de partijen gegroeid en is er meer overleg over de combinatie ruimtelijke ordening en water.

Knelpunten, oplossingen en haalbaarheid

Naast het ontbreken van inzicht in de ruimtebehoefte, het uitblijven van bestuurlijke beslissingen en het volgen van het eigen tijdspad voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen door provincies en gemeenten, zijn tijdens het onderzoek nog enkele andere knelpunten genoemd.

Financiering

Het belangrijkste knelpunt is de financiering van de uitvoering. Dit onderwerp is in het NBW onvoldoende uitgewerkt. Hierdoor is er onduidelijkheid over wie welke kosten dient te dragen. Dit wordt gezien als een belangrijke reden voor eventuele vertragingen in de uitvoering van het akkoord of zelfs het achterwege blijven van de uitvoering van (delen van) de maatregelenprogramma's.

Mogelijke oplossingen die tijdens het onderzoek naar voren zijn gebracht, zijn:

- in nader detail uitwerken van de financieringsparagraaf in het NBW.
- op een andere wijze het financieringsprobleem beschouwen door bijvoorbeeld meer tijd uit te trekken voor de afkoppeling van regenwater, waarvoor gemeenten reeds gelden hebben gereserveerd.
- draagvlak creëren onder burgers voor de te nemen maatregelen voordat de kosten ervan worden doorgerekend naar de burgers.

Communicatie

Onderling overleg en samenwerking vormen belangrijke aspecten uit het NBW. Soms ontbreekt een duidelijke onderlinge communicatie. Zo kunnen er taalproblemen ontstaan door het ontbreken van (benodigde) kennis over water of ruimtelijke ordening. Ook komt het voor dat een provincie vindt dat het waterschap zich teveel laat meevoeren in de discussie over de ruimtelijke ordening en zo buiten haar bevoegdheid treedt. Tenslotte hebben (vooral kleine) gemeenten problemen met het overleggen van zaken die voor de gemeente te weinig concreet zijn. Kort gezegd, ontstaan de communicatieproblemen voornamelijk door onduidelijkheden en kennislacunes.

Mogelijke oplossingen van deze problemen zijn de volgende:

- elkaar leren kennen tijdens overleg
- trainingsbijeenkomsten
- nieuwe functies / medewerkers
- coördinator NBW
- intensieve samenwerking binnen een Platform.

Implementatie van de ruimtelijke plannen

Een aantal provincies geeft specifiek aan dat doorvertalen van de wateropgave in ruimtelijke plannen de implementatie van de benodigde maatregelen niet garandeert. Vooral complexe en / of ingrijpende maatregelen zijn moeilijk uitgevoerd te krijgen, ook als ze in ruimtelijke plannen zijn vastgelegd. Om verschillende redenen, waarvan tekort aan financiële middelen een belangrijke is, kunnen plannen toch nog in de uitvoer sneuvelen.

De provincies hebben hiervoor enkele oplossingen aangedragen:

- ontwikkelingsplanologie omdat dit een bijdrage kan leveren aan het vergroten van het draagvlak voor ingrijpende oplossingen.
- meervoudig ruimtegebruik omdat dat meerdere belangen tegelijkertijd kan dienen en zo het draagvlak ervoor kan vergroten.

Aansprekende projecten, zodat het uitvoeren van de wateropgave niet alleen als een 'last' wordt gezien maar men beseft dat het ook een 'lust' kan zijn.

Conclusie 5: De financiering, onderlinge communicatie en de status van plannen vormen verdere knelpunten in de uitvoering.

Naast het ontbreken van de benodigde informatie om een ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen te kunnen verwerken (door bijvoorbeeld discussie over de te gebruiken rekenmethode), het uitblijven van bestuurlijke beslissingen en het volgen van het eigen tijdsplan voor ruimtelijke ontwikkelingen, zijn vooral de financiering van de uitvoering en onduidelijke communicatie tussen partijen belemmeringen in de uitvoering van het NBW. Tevens wordt door sommige provincies als probleem aangedragen dat het doorvertalen van de ruimtebehoefte in een streekplan of omgevingsplan niet noodzakelijkerwijs leidt tot realisering van de ruimtebehoefte. Hier kunnen velerlei redenen aan ten grondslag liggen.

Conclusie 6: Het is wenselijk de implementatie van de afspraken te monitoren

Provincies, gemeenten en waterschappen zijn overwegend positief over de haalbaarheid van het NBW. Zij vinden dat de verantwoordelijkheden en taken aansluiten bij hun bevoegdheden; ook is er binnen de partijen voldoende draagvlak om het NBW succesvol te kunnen implementeren. Een negatief beeld ontstaat wanneer alleen naar de daadwerkelijke implementatie van de afspraken wordt gekeken. De afspraken worden naar verwachting niet tijdig geïmplementeerd. Dit neemt niet weg dat de betrokken organisaties zich duidelijk hebben ingezet om te komen tot een doorvertaling van de ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen en dat water inmiddels een belangrijkere plek heeft gekregen binnen de ruimtelijke ordening.

Concluderend stellen wij dat ondanks dat er positieve ontwikkelingen zijn waar te nemen de daadwerkelijke doorvertaling van de ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen toch problematisch blijkt te zijn. Om die reden is het wenselijk de implementatie van de afspraken te blijven monitoren. Het gaat hierbij om de uitvoering van de volgende afspraken:

- opstellen kaders GGOR door provincies
- uitwerken GGOR door waterschappen
- doorrekenen watersystemen op werknormen
- verstrekken advies over ruimtebehoefte
- opstellen stedelijke waterplannen
- doorvertaling ruimtebehoefte in ruimtelijke plannen.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Teneinde de toenemende risico's op wateroverlast en verdroging in Nederland te beperken en de waterkwaliteit te verbeteren, is het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) opgericht. Het akkoord benoemt onder meer de verantwoordelijkheden voor de provincies, gemeenten en waterschappen om te zorgen dat de waterhuishouding in 2015 op orde is. Om dit te bereiken omvat het akkoord zowel taakstellende als procesafspraken.

In het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water is de Adviescommissie Water opgericht. Deze onafhankelijke commissie, onder voorzitterschap van Z.K.H. de Prins van Oranje, adviseert de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat gevraagd en ongevraagd over het gehele waterbeleidsveld en over de uitvoerbaarheid van het waterbeleid en de financiële en maatschappelijke consequenties daarvan.

Voorliggende rapportage omvat de tussentijdse monitoring van de implementatie van het NBW, welke in opdracht van de Adviescommissie Water door Research voor Beleid is uitgevoerd.

1.2 Doelstelling, vraagstelling en onderzoeksofzet

Doelstelling en onderzoeksvragen

De Adviescommissie Water wenst inzicht te krijgen in de voortgang van de implementatie van de in het NBW gemaakte afspraken teneinde – indien nodig geacht - over de uitvoering van het akkoord de waterbeheerders te kunnen adviseren. Naast het verschaffen van inzicht in de voortgang, dient het onderzoek eventuele knelpunten in kaart te brengen die provincies, gemeenten en waterschappen ondervinden bij de uitvoering van het bestuursakkoord. Kortweg is de doelstelling van het onderzoek:

Inzicht verkrijgen in de voortgang van en knelpunten bij de implementatie van het NBW

Deze doelstelling is vertaald in een dertigtal onderzoeksvragen over ondermeer het draagvlak voor het akkoord, de duidelijkheid van de afspraken, de voortgang van de implementatie en eventuele knelpunten. De onderzoeksvragen zijn vermeld in bijlage 1.

Onderzoeksofzet

Het onderzoek is als volgt uitgevoerd.

Vorbereiding

Het onderzoek is gestart met het uitwerken van het analysekader. Voor de ontwikkeling van het kader zijn relevante documenten, zoals het NBW, bestudeerd. Tevens zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Adviescommissie Water, IPO, VNG en UvW.

Interviewronde provincies

Vervolgens zijn interviews afgenomen onder de provincies. Per provincie is met het hoofd / een uitvoerend ambtenaar van de afdeling Water en een vertegenwoordiger van de afdeling Ruimtelijke Ordening gesproken. Een overzicht van de respondenten is te vinden in bijlage 2. De gesprekken hadden tot doel inzicht te verkrijgen in de uitvoering van het NBW en mogelijke knelpunten daarbij.

Enquête waterschappen en gemeenten

Na een telefonische screening is naar alle gemeenten en waterschappen een vragenlijst gestuurd. Deze vragenlijst kon zowel elektronisch, schriftelijk als telefonisch worden ingevuld. Na drie weken is er een telefonisch rappel uitgevoerd onder die instanties die nog niet hadden gereageerd.

In totaal hebben 28 van de 37 waterschappen de vragenlijst beantwoord en 209 van de 483 gemeenten. De responspercentages zijn respectievelijk 76% en 43%.

Integrale analyse

Tot slot zijn de resultaten van de interviewronde en de enquête in een integrale analyse verwerkt. Om uitspraken te kunnen doen over de totale populatie zijn de gemeenten gewogen naar het aantal inwoners per gemeente. De tabellen in deze rapportage bevatten voor de gemeenten gewogen percentages. De onderzoeksvragen hebben richting gegeven aan de analyse.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk twee plaatst het NBW binnen het totale waterbeleid en geeft een overzicht van de gemaakte afspraken en verdeling van de taken. Hoofdstuk drie behandelt de mate van bekendheid van de inhoud van het akkoord, de duidelijkheid van de afspraken en het draagvlak dat er voor het akkoord is onder de betrokken instanties. Hoofdstuk vier gaat in op de uitvoering van het akkoord. Het geeft de stand van zaken van de ondernomen activiteiten. Tot slot beschrijft hoofdstuk vijf de uitvoerbaarheid van het NBW en bespreekt kort enkele knelpunten. Op basis van de ervaringen van de respondenten zijn enkele mogelijke oplossingen voor deze knelpunten gegeven.

2 Analyse Nationaal Bestuursakkoord Water

In het NBW hebben de waterbeheerders proces- en taakafspraken gemaakt om Nederland te beschermen tegen wateroverlast en verdroging en tevens ter verbetering van de waterkwaliteit. De eerste paragraaf behandelt de achtergronden van het akkoord, Paragraaf 2 bespreekt globaal de afspraken uit het NBW. Paragraaf 3 behandelt de belangrijkste afspraken uit het akkoord per type waterbeheerder.

2.1 Achtergrond NBW

Eeuwenlang en tot voor kort was het waterbeleid relatief eenduidig: bescherming tegen zee- en rivierwater, het zo snel mogelijk afvoeren van overtollig water en het in tijden van waterschaarste binnenlaten van zoet water. De behoefte aan water werd eerst en vooral ingegeven door de belangen van de agrarische sector.

Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw doet zich echter een aantal ontwikkelingen voor die het waterbeleid in een veel breder perspectief plaatsen. Water is meer en meer een middel om beleidsdoelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, natuur, landschap, recreatie en milieu te realiseren. Dit noopt niet alleen tot complexe afstemming van de waterbehoefte voor verschillende functies, maar heeft ook geleid tot een grotere aandacht voor de waterkwaliteit en de draagkracht van het watersysteem.

De recente beleidsontwikkelingen zijn voor een belangrijk gedeelte ingegeven door de noodzaak adequaat te kunnen reageren op fundamentele ontwikkelingen in het watersysteem door klimatologische veranderingen: stijging van de zeespiegel, stijgende rivierafvoeren in de winter en lagere afvoeren in de zomer, daling van de bodem in laag-Nederland en een toenemende neerslag in de winter.

Waterbeheer 21^e eeuw

Volgens de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) moet in het licht van de genoemde ontwikkelingen serieuzer en meer structureel aandacht worden besteed aan waarborging van de veiligheid¹. Het kabinetsstandpunt naar aanleiding van het advies van de Commissie onderschrijft in hoofdlijnen de bevindingen en formuleert een aantal hoofddoelstellingen van beleid².

1. *Het waterbeleid moet veranderen van reagerend in anticiperend.*
Om Nederland te beschermen tegen wateroverlast dienen op dit moment (2000) reeds maatregelen te worden genomen. Bij het nemen van maatregelen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met klimatologische veranderingen (visie tot 2050). Dit om te voorkomen dat een bepaald gebied meerdere malen met een ingreep te maken krijgt.
2. *Naast technische oplossingen dienen de watersystemen meer ruimte te krijgen.*
Technische oplossingen worden door klimatologische veranderingen niet langer toereikend geacht voor het veilig stellen van de Nederlandse bevolking in tijden van wateroverlast. Het is belangrijk water de ruimte te geven. In het landschap en in de stad dient ruimte te worden gemaakt om water op te slaan.

¹ *Waterbeleid voor de 21^e eeuw. Geef het water de ruimte en de aandacht die het verdient.* Advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw. Augustus 2000.

² *Anders omgaan met water. Waterbeleid in de 21^e eeuw.* Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Den Haag, z.j.

3. Voor het garanderen van de veiligheid wordt een drietrapsstrategie (trits) gevolgd: vasthouden-bergen-afvoeren (zie figuur 1.1).

Waterbeheerders dienen zich ervoor in te zetten dat het ene gebied zijn *waterproblemen niet afwentelt* op een lager gelegen gebied door het water zo snel mogelijk af te voeren. Dat betekent dat een overvloed aan water eerst wordt vastgehouden in het gebied. Lukt dat niet langer, dan wordt het water tijdelijk opgevangen in waterbergingsgebieden. Pas daarna wordt het water afgevoerd.

Figuur 2.1 Drietrapsstrategie: vasthouden-bergen-afvoeren

Bron: www.nederlandleeftmetwater.nl

Bovenstaande punten zijn vastgelegd in de Startovereenkomst WB21 welke begin 2001 door het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen is getekend. Eén van de afspraken uit de overeenkomst is dat voor alle 17 deelstroomgebieden in ons land strategische visies opgesteld moeten worden die leiden tot een betere waterhuishouding. Hierin dient te worden aangegeven hoe men het water denkt op te vangen, te bergen en af te voeren en hoe men wil omgaan met zaken als watertekort, water in stedelijk gebied en waterkwaliteit.

Europese Kaderrichtlijn Water

Op internationaal niveau is eind 2000 de Europese Kaderrichtlijn Water (EKW) van kracht geworden. De EKW stelt dat binnen 15 jaar na van kracht worden van de richtlijn alle watersystemen in een goede (ecologische en chemische) toestand moeten verkeren. Het belangrijkste instrument daarbij is het stroomgebiedsbeheer (watersysteembenadering), dat de basis vormt voor de organisatie en planvorming van het waterbeheer en de uitvoering van programma's van maatregelen in het stroomgebied. In tegenstelling tot WB21 die vooral gericht is op wateroverlast, focust de EKW zich vooral op de kwaliteit van het water.

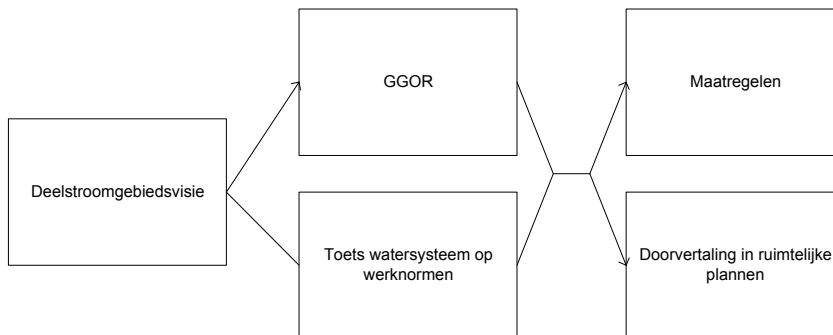
Nationaal Bestuursakkoord Water

Teneinde te komen tot integraal waterbeleid hebben het Rijk, de provincies, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) in juli 2003 het *Nationaal Bestuursakkoord Water* (NBW) ondertekend. In dit akkoord zijn afspraken gemaakt over de manier waarop de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het waterbeleid in de 21^e eeuw wordt vormgegeven. Het akkoord benoemt onder meer de verantwoordelijkheden en taken van iedere partij om te zorgen dat de nationale waterhuishouding in 2015 op orde is. Ook is het kader voor de financiering ervan aangegeven.

2.2 Globale inhoud van het NBW

De deelstroomgebiedsvisies die in het kader van WB21 al zijn opgesteld, vormen de basis van het NBW. Op basis van het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) en de toets van het watersysteem op de werknormen dienen deze visies te worden geconcretiseerd in maatregelenprogramma's en te worden doorvertaald in beleid en ruimtelijke plannen. Schematisch ziet de beleidsketen die hieraan ten grondslag ligt er als volgt uit.

Figuur 2.2 Beleidsketen NBW

Deze paragraaf werkt de elementen uit deze beleidsketen nader uit.

Deelstroomgebiedsvisies

Nederland bestaat uit 17 deelstroomgebieden, zoals figuur 2.1 toont. Voor elke deelstroomgebied is in het kader van WB21 een regionale watervisie, ofwel deelstroomgebiedsvisie, opgesteld. Deze visies zijn geen wettelijke planfiguren maar worden wel door Gedeputeerde Staten vastgesteld. De provincies hebben in samenwerking met waterschappen en – in een aantal gevallen - in overleg met gemeenten de visies ontwikkeld. De visies beschrijven de waterproblematiek in het deelstroomgebied en mogelijke oplossingen hiervoor. Naast technische oplossingen, zoals malen en verhogen van kades, is vooral aandacht besteed aan het creëren van ruimte voor water door bijvoorbeeld herstel van beekdalen. In totaal zijn er 16 deelstroomgebiedsvisies opgesteld, daarvoor de twee Groningse deelstroomgebieden één integrale visie is uitgewerkt.

Figuur 2.3 De 17 deelstroomgebieden

Over de deelstroomgebiedsvisies merkt het NBW op dat ze uiterlijk in 2007 dienen te zijn doorvertaald in de provinciale streekplannen. Tot die tijd worden de meest actuele deelstroomgebiedsvisies beschouwd als het best beschikbare referentiekader voor de uitvoering van het waterbeleid.

Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime

Welke maatregelen nodig zijn in een peilgebied¹ hangt mede af van welk type grondgebruik er plaatsvindt. Door waterbeheer is het mogelijk het oppervlakte- en grondwater zo veel mogelijk op een afgesproken niveau te houden. Dit kan heel nauwkeurig geregeld worden via sluisen, dammen, stuwen en gemalen. Soms grenzen echter peilgebieden met verschillende functies aan elkaar. De provincie dient dan keuzen te maken door prioriteit aan één van de grondfuncties te geven of door uit te gaan van een gemiddelde peilstand van de desbetreffende peilgebieden. In het kader voor het Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime (GGOR) legt de provincie vast welke vorm van grondgebruik in een gebied prioriteit heeft. Dit dient zij in 2005 te hebben voltooid. Vervolgens vertalen de waterschappen dit in een besluit over hoe het dagelijks waterbeheer in het gebied wordt gevoerd.

Voorlopige werknormen

De maatregelen hangen ook af van de veiligheidsnormen die in een gebied gelden. In het NBW is vastgelegd dat de kans dat een stedelijk gebied te maken krijgt met wateroverlast niet groter mag zijn dan eens per honderd jaar. Voor een graslandgebied is dat eens per tien jaar. Waterschappen toetsen de watersystemen om na te gaan of deze normen worden gehaald. Indien nodig stellen zij maatregelen voor, zoals aanpassingen in het watersysteem of het inrichten van een bergingsgebied. De provincie beoordeelt de maatregelen en bepaalt welk niveau van bescherming tegen wateroverlast per gebied gewenst is.

Maatregelenprogramma's

Gelijktijdig met het vaststellen van (de kaders voor) het GGOR en de toets van de watersystemen op basis van de voorlopige werknormen, voeren waterschappen al maatregelen uit. Deze maatregelen zijn in het kader van het WB21-beleid door de waterschappen in samenwerking met provincies en enkele gemeenten opgesteld en vastgelegd in het Maatregelenprogramma 2003-2007. Het programma omvat ruim 250 in uitvoering te nemen regionale projecten.

In het NBW is afgesproken dat provincies, waterschappen en gemeenten zich inspannen het Maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. In 2005 wordt vastgesteld of het wenselijk en mogelijk is in 2006 een volgend maatregelenprogramma voor de periode na 2007 vast te stellen. Hierbij wordt rekening gehouden met de deelstroomgebiedsvisie, het door de provincie vastgestelde kader voor het GGOR (en de invulling daarvan door de waterschappen) en de toets van het watersysteem op basis van de werknormen.

Doorvertaling

Het NBW bevat zogenoemde *taakstellende* afspraken over veiligheid en wateroverlast en *procesafspraken* over met name het tegengaan van watertekorten, verdroging, verzilting, verbetering van de waterkwaliteit en ecologie. In de uitwerking van de taakstellende afspraken over veiligheid en overlast worden de procesafspraken zoveel mogelijk geïntegreerd.

¹ Gebied met dezelfde grond- en oppervlaktewaterstand.

Geïntegreerde plannen

In streekplannen geeft de provincie globaal aan waar landbouw, natuur en recreatie mogen komen en waar er ruimte is voor kantoren, woningen, bedrijfsterreinen en wegen. Gemeenten stellen aan de hand van het streekplan hun bestemmingsplannen op. Overigens kiezen steeds meer provincies voor een integratie van het beleid op het gebied van ruimtelijke ordening met milieu-, waterhuishouding-, verkeer- en vervoersbeleid. Drenthe heeft enkele provinciale plannen, waaronder het streekplan, samengevoegd tot het provinciaal omgevingsplan, Flevoland ontwierp het Omgevingsplan Flevoland en Limburg maakt het Provinciaal Ontwikkelingsplan Limburg.

Een belangrijk instrument in de doorvertaling van de wateropgave in ruimtelijke plannen is de watertoets, welke sinds 1 november 2003 wordt opgenomen in de toelichting bij een streekplan, een regionaal structuurplan, een gemeentelijk structuurplan, een bestemmingsplan en bij de ruimtelijke onderbouwing bij vrijstellingen op grond van artikel 19, eerste lid, WRO. Ook op alle andere ruimtelijke plannen met waterhuishoudkundige aspecten is de watertoets van toepassing. Dit betekent dat in elk ruimtelijk plan of besluit een waterparagraaf moet worden opgenomen, waaruit de betrokkenheid van de waterbeheerder blijkt en de wijze waarop het wateradvies van de waterbeheerder in het plan is verwerkt.

2.3 Taken en verantwoordelijkheden lagere overheden

Deze paragraaf geeft kort de formele taken en verantwoordelijkheden die voor de lagere overheden in het NBW zijn vastgelegd.

Provincie

De provincies hebben een coördinerende rol in de uitvoering van het NBW. Provincies stellen de kaders – zoals functietoewijzingen en GGOR - vast die richting geven aan de werkzaamheden van gemeenten en waterschappen. Ook houden zij zicht op de uitvoering van het NBW door waterschappen en gemeenten. Indien nodig verstrekken zij de hiertoe benodigde informatie. In de onderstaande tabel staan de belangrijkste taken uit het NBW die de provincies dienen uit te voeren.

Tabel 2.1 Taken provincies

Jaar	Taken
2003 – half 2006	Provincies voeren overleg met andere partijen over uitwerking / completering deelstroomgebiedsvisies.
2003 – half 2006	Provincies maken een integrale afweging van de ruimtebehoefte. Zij overleggen hiervoor met waterschappen en gemeenten en houden rekening met de deelstroomgebiedsvisies.
2005	Provincies stellen kaders vast voor het GGOR.
2005	De Waterschappen rapporteren aan Provincies over de resultaten van de toets van de watersystemen op werknormen en de benodigde ruimtebehoefte.
2007	Provincies dragen zorg voor een integrale afweging van de ruimtebehoefte (retentiegebieden en noodoverloopgebieden) en leggen deze vast in beleids- en streekplannen.
2009	Provincies leggen taakstellende afspraken vast in het Waterhuishoudingsplan.

Gemeenten

Gemeenten dienen volgens het NBW door provincies te worden benaderd voor het maken van de integrale afweging van de ruimtebehoefte. Nadat deze afweging is gemaakt, dienen gemeenten te zorgen voor de doorvertaling ervan in structuur- en bestemmingsplannen. Tabel 2.2 toont de belangrijkste taken van gemeenten.

Tabel 2.2 Taken gemeenten

Jaar	Taken
2003 – half 2006	Gemeenten stellen (stedelijke/regionale) waterplannen op, indien de provincie en het waterschap dit voor de gemeente wenselijk achten. Dit gebeurt op basis van het advies van de waterschappen en de deelstroomgebiedsvisies en in overleg met de provincies.
2003 – half 2006	Gemeenten overleggen met de provincie over de door de provincie te maken integrale afweging van de ruimtebehoefte.
2005	Gemeenten vernemen de resultaten van de door de waterschappen uitgevoerde toets van de watersystemen op werknormen en de eventuele implicaties voor hun gemeenten.
2007	Gemeenten leggen de door de provincie afgewogen ruimtebehoefte (retentiegebieden en noodoverloopgebieden) vast in structuur- en bestemmingsplannen.
2009	Gemeenten leggen taakstellende afspraken vast in het waterhuishoudingsplan.

Waterschappen

Waterschappen verschaffen inzicht in het watersysteem, de benodigde ruimtebehoefte en voeren de maatregelenprogramma's uit. Voor waterschappen is het relatief nieuw dat zij in intensiever overleg treden met provincies en gemeenten en hen adviseren over beleidsstukken, streek- en bestemmingsplannen. Tabel 2.3 toont de belangrijkste taken die waterschappen volgens het NBW dienen uit te voeren.

Tabel 2.3 Taken waterschappen

Jaar	Taken
2003 – 2005	Waterschappen toetsen watersystemen op regionale werknormen en houden hierbij rekening met deelstroomgebiedsvisies. Vervolgens geven zij advies aan gemeenten en provincies over de benodigde ruimtebehoefte (inclusief eventuele functieveranderingen).
2003 – half 2006	Waterschappen overleggen met de provincie over de door de provincie te maken integrale afweging van de ruimtebehoefte.
2005	De waterschappen rapporteren de resultaten van de toets van de watersystemen op de werknormen aan gemeenten en provincies.
2005 - 2010	De waterschappen werken het GGOR uit binnen de door de provincies gestelde kaders. Het regime wordt opgenomen in het waterbeheersplan van de waterschappen.

3 Visie lagere overheden op het akkoord

Dit hoofdstuk beschrijft de visie van de provincies, gemeenten en waterschappen op het NBW. Paragraaf 1 behandelt het draagvlak dat er onder de partijen is voor het akkoord. Paragraaf 2 gaat in op de mate waarin de partijen bekend zijn met de afspraken uit het akkoord. Paragraaf 3 beschrijft of de betrokkenen de afspraken uit het akkoord duidelijk en consistent vinden.

3.1 Draagvlak

Provincie

Het draagvlak voor het NBW is groot. Provincies zien de noodzaak van het akkoord in en vinden het een 'steun in de rug' tijdens onderhandelingen. De meeste bestuurders onderstrepen eveneens het nut van het akkoord. Bestuurders erkennen dat Nederland met waterproblemen te kampen heeft waar nu op dient te worden ingespeeld. De uitvoering van het NBW kent daarmee in de meeste provincies een hoge prioriteit. In een aantal provincies wordt opgemerkt dat het draagvlak voor de bescherming van Nederland tegen hoogwater, en daarmee het NBW, groter is indien er af en toe wateroverlast is.

Neemt niet weg dat in enkele provincies veel discussie heeft plaatsgevonden over het instrument zelf en over de inhoud van het akkoord. Zij vroegen zich af of een nationaal bestuursakkoord het aangewezen instrument was en of het wel nodig was. Ook over de inhoud van het akkoord is veel gesproken.

Gemeenten

De noodzaak voor het opstellen van het NBW wordt door 91% van de gemeenten onderschreven en door 3% niet. De overige gemeenten hebben hier geen mening over gegeven.

Opvallend is dat gemeenten beduidend minder positief staan tegenover het draagvlak voor de uitvoering van het NBW. Voor het belang dat de eigen gemeente hecht aan de uitvoering van het NBW geven de ambtenaren gemiddeld een 6,4 (1 = zeer klein; 10 = zeer groot). De bestuurlijke betrokkenheid wordt gemiddeld met een 5,9 gewaardeerd, terwijl de ambtelijke betrokkenheid kan rekenen op een gemiddelde van 6,5. Gekeken naar de prioriteit die aan de uitvoering van het NBW wordt toegekend binnen het totale takenpakket van de gemeente dan is het gemiddelde rapportcijfer een 5,4. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 3.1 Rapportcijfers draagvlak NBW

	Belang uitvoering NBW	Bestuurlijke betrokkenheid	Ambtelijke betrokkenheid	Prioriteit uitvoering NBW
Gemiddeld	6,4	5,9	6,5	5,4
Standaard				
Deviatie	1,4	1,8	1,4	1,7
Minimum	1	1	2	1
Maximum	9	10	10	10
N	183	185	193	185

Volgens enkele provincies ondersteunen gemeenten niet altijd het NBW. De belangrijkste reden die hiervoor wordt gegeven, is dat het NBW voor sommige gemeenten te abstract is. Pas op het

moment dat de uitwerking van het NBW concrete consequenties heeft voor die gemeenten beseffen zij nut en noodzaak ervan.

Waterschappen

Alle waterschappen die aan het onderzoek hebben deelgenomen, onderschrijven de noodzaak van het opstellen van het NBW. Het gemiddelde cijfer dat waterschappen geven voor het belang dat in de organisatie wordt gehecht aan de uitvoering van het NBW is een 7,5 (1 = zeer klein; 10 = zeer groot). De bestuurlijke betrokkenheid is groot en krijgt als gemiddelde rapportcijfer een 7. De ambtelijke betrokkenheid bij de uitvoering van het NBW wordt gewaardeerd met een 7,7 als gemiddelde rapportcijfer. De prioriteit die de organisatie geeft aan de uitvoering van het NBW, gekeken naar het volledige takenpakket, is een gemiddelde van 7.1 waard. Tabel 3.2 toont een overzicht.

Tabel 3.2 Rapportcijfers draagvlak NBW

	Belang uitvoering NBW	Bestuurlijke betrokkenheid	Ambtelijke betrokkenheid	Prioriteit uitvoering NBW
Gemiddeld	7,5	7	7,7	7,1
Standaard				
Deviatie	1,3	1,2	1,4	1,5
Minimum	2	5	2	2
Maximum	10	10	10	10
N	28	27	28	28

3.2 Bekendheid met de afspraken

Provincie

De *afdeling Water* is goed op de hoogte van de afspraken uit het NBW. In de meeste provincies voert deze afdeling de regie over de uitvoering van het NBW. De afdeling Ruimtelijke Ordening levert hierbij de benodigde ondersteuning. Deze afdeling is minder tot niet op de hoogte van de afspraken uit het NBW. Dit neemt niet weg dat het een belangrijke rol speelt bij de uitvoering van het akkoord. Bij de meeste provincies levert deze afdeling de benodigde kennis aan de afdeling Water over ruimtelijke ordening(sprocessen) en beoordeelt de plannen van gemeenten (de zogenoemde watertoets).

Volgens de provincies is het NBW vooral gericht op wateroverlast. Verdroging en waterkwaliteit zijn eveneens benoemd in het akkoord maar niet – zoals wateroverlast - in detail uitgewerkt. Deels wordt dit als positief ervaren omdat het akkoord anders te complex zou worden. Een enkele provincie geeft aan dat het goed is waterkwaliteit in de Europese Kaderrichtlijn Water te verwerken. Anderzijds wordt het ontbreken van een gedegen uitwerking van verdroging en waterkwaliteit door enkele provincies gezien als een gemiste kans.

Volgens de provincies zijn waterschappen eveneens goed op de hoogte van de inhoud van de afspraken uit het NBW. Gemeenten zijn daarentegen minder op de hoogte. Dit geldt vooral voor kleine gemeenten die geen specifieke ambtenaar water hebben.

In die provincies waar een regionaal akkoord is / wordt afgesloten, zijn de afspraken uit het NBW eveneens bij gemeenten goed bekend. Dit is ook het geval indien gemeenten en waterschappen vertegenwoordigd zijn in een projectgroep aangaande WB21 / NBW.

Gemeenten

Bijna alle gemeenten geven aan dat zij de inhoud van het akkoord alleen op hoofdlijnen kennen (97%). Slechts 3% van de gemeenten is hier in detail mee bekend. De bekendheid met de afspraken en taken die in het NBW beschreven staan, is geringer. Van de gemeenten is 3% hier in detail van op de hoogte, 81% op hoofdlijnen en 15% is hier niet mee bekend.

Gemeenten, vooral kleinere gemeenten, zijn volgens de provincies minder bekend met de afspraken en verdeling van verantwoordelijkheden uit het NBW. De meeste provincies vinden het echter niet belangrijk dat gemeenten op de hoogte zijn van de (concrete) afspraken uit het NBW. Gezien haar regierol is het volgens hen de taak van de provincie gemeenten op de hoogte te brengen van hun taken. Inhoudelijke betrokkenheid van gemeenten bij het NBW speelt in dit opzicht dan ook een ondergeschikte rol.

Het akkoord richt zich volgens de gemeenten met name op de hoogwaterproblematiek en in mindere mate op droogte en waterkwaliteit.

Tabel 3.3 Het NBW richt zich in de praktijk op...

	Aantal	%
Droogteproblematiek	133	64%
Hoogwaterproblematiek	199	95%
Waterkwaliteitsproblematiek	96	46%
Weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	208	100%

Gepercentageerd op het aantal respondenten

Waterschappen

Volgens provincies zijn de waterschappen goed op de hoogte van de afspraken en verantwoordelijkheden die in het NBW vermeld staan. Ook de waterschappen zelf zijn hierover positief. Bijna de helft geeft aan de inhoud van het akkoord in detail te kennen (48%); de andere helft kent het op hoofdlijnen. Bij de bekendheid van de taken en verantwoordelijkheden is een zelfde soort verdeling te zien. Van de waterschappen is 46% in detail bekend met de afspraken en taken; de overige alleen op hoofdlijnen.

Alle waterschappen zijn van mening dat het akkoord zich richt op de hoogwaterproblematiek. Bovendien minder waterschappen zien het akkoord tevens als een uitwerking van de droogte- en waterkwaliteitproblematiek.

Tabel 3.4 Het NBW richt zich in de praktijk op...

	Aantal	%
Droogteproblematiek	8	29%
Hoogwaterproblematiek	28	100%
Waterkwaliteitsproblematiek	2	7%
Totaal	28	100%

Gepercentageerd op het aantal respondenten

3.3 Duidelijkheid en consistentie van de afspraken

Provincie

Over de duidelijkheid van de inhoud van de afspraken uit het NBW verschillen de provincies van mening. Zes provincies geven aan dat deze voldoende gedetailleerd zijn uitgewerkt. Zij zijn tevreden met de ruimte die het akkoord biedt tot regionale invulling. Dit is wenselijk vanwege de regionale verschillen in besluitvormingsprocessen, contacten met waterschappen, integratie van ruimtelijke ordening en water, ernst van de wateroverlast en dergelijke.

Vier provincies zijn van mening dat alleen duidelijkheid bestaat rondom de verdeling van verantwoordelijkheden en de planning, maar dat de wijze waarop de activiteiten dienen te worden uitgevoerd onduidelijk zijn. Deze provincies geven aan een meer gedetailleerde invulling van de inhoud van de taken uit het NBW te willen hebben, zoals voor de uitvoering van bijvoorbeeld de doorrekening van het watersysteem op regionale werknormen en de wijze waarop bergingsgebieden dienen te worden vastgelegd.

Tot slot vindt één provincie dat het akkoord juridische onvoldoende is onderbouwd en een andere provincie dat alleen waterkwantiteit voldoende is uitgewerkt, maar dat de uitwerking van het aspect waterkwaliteit in gebreke blijft.

De provincies geven aan dat het NBW in lijn is met voorgaand waterbeleid. Het NBW wordt door sommige provincies gezien als een bevestiging van het proces dat door WB21 in 1998 in gang is gezet. Er zijn geen inconsistenties met ander beleid naar voren gekomen tijdens de gesprekken.

In het NBW wordt aan de provincie een regierol in de uitvoering van het akkoord toegekend. Dit stemt volgens de provincies overeen met hun rol en taakopvatting.

Gemeenten

Gemeenten oordelen wisselend over de duidelijkheid van de afspraken in het NBW. Zoals tabel 3.5 laat zien, worden vooral de afspraken na 2007 als onduidelijk ervaren.

Tabel 3.5 De afspraken uit het NBW zijn voldoende duidelijk vastgelegd

	Tot 2007		Na 2007	
	Aantal	%	Aantal	%
Helemaal eens	2	1%	-	-
Eens	59	28%	22	11%
Niet eens, niet oneens	53	27%	65	32%
Oneens	32	15%	35	16%
Helemaal oneens	-	-	3	1%
weet niet/geen mening	58	29%	80	39%
Totaal	204	100%	205	100%

Van de afspraken tot 2007 vinden gemeenten vooral de afspraken over de financiering van de uitvoering van het NBW (67%), de aansluiting van de verantwoordelijkheden op de bevoegdheden (48%) en de inhoud van de taken (48%) onduidelijk. Tabel 3.6 toont een overzicht.

Tabel 3.6 Type afspraken die niet duidelijk zijn

	Aantal	%
Financiering	22	68%
Aansluiting van verantwoordelijkheden op bevoegdheden	16	50%
Inhoud van de taken	16	48%
Verdeling van taken	14	45%
Verdeling van verantwoordelijkheden	13	42%
Planning	7	22%
Concretiseren van de te ondernemen activiteiten	3	8%
Anders	4	12%
Totaal	33	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Een derde van de gemeenten is van mening dat de afspraken in het NBW consistent zijn; 65% heeft hierover geen mening. De gemeenten zijn positief over de mate waarin de afspraken uit het NBW passen binnen het totale waterbeleid. Ruim twee derde (70%) vindt de afspraken passend, terwijl ruim een kwart hierover geen mening heeft (28%).

Onduidelijkheid bestaat er over de aansluiting van de afspraken en taken bij de eigen bevoegdheden. Een derde is van mening dat de afspraken en taken aansluiten, terwijl 59% hierover geen mening heeft.

Waterschappen

De helft van de waterschappen vindt dat de afspraken uit het NBW tot 2007 voldoende duidelijk zijn vastgelegd. Over de afspraken na 2007 zijn zij ten opzichte van de duidelijkheid van de afspraken tot 2007 minder positief, zoals onderstaande tabel laat zien. Dit is echter niet opmerkelijk daar deze afspraken minder concreet zijn uitgewerkt.

Tabel 3.7 De afspraken uit het NBW zijn ... voldoende duidelijk vastgelegd

	Tot 2007		Na 2007	
	Aantal	%	Aantal	%
Helemaal eens	2	7%	1	4%
Eens	13	46%	4	14%
Niet eens, niet oneens	6	21%	14	50%
Oneens	7	25%	9	32%
Totaal	28	100%	28	100%

Het kleine aantal waterschappen dat de afspraken tot 2007 niet voldoende duidelijk vindt vastgelegd (n=7), geeft vooral de financiering en de inhoud van taken als voorbeeld voor afspraken die niet voldoende zijn uitgewerkt. Daarnaast worden de verdeling van verantwoordelijkheden, de aansluiting van de verantwoordelijkheden op bevoegdheden, de verdeling van de taken, de planning en het concretiseren van de taken een keer genoemd.

Driekwart van de waterschappen vindt dat de afspraken in het NBW consistent zijn. Bijna een vijfde (18%) vindt de afspraken niet consistent. Bijna alle waterschappen zijn van mening dat het NBW past binnen het totale waterbeleid (96%).

Uit de vragenlijst blijkt dat driekwart van de waterschappen van mening zijn dat de afspraken en taken uit het NBW aansluiten bij de eigen bevoegdheden. Bijna een vijfde (18%) is het hier niet mee eens. Op landelijk niveau bestaat er ook discussie over de taken en bevoegdheden van de waterschappen. Deze discussie leidt er soms toe dat de noodzaak van het bestaan van waterschappen in twijfel wordt getrokken.

Meedenken met beleid/planontwikkeling

Uit de interviews blijkt dat de meeste provincies het waarderen als waterschappen meedenken over ruimtelijk beleid/plannen. Waterschappen worden gezien als vertegenwoordiger van waterbelangen die veel verstand van zaken hebben, vooral op technisch vlak. In een uitzonderingsgeval vindt een provincie dat waterschappen zich beter kunnen richten op de technische onderbouwing van door provincies en gemeenten gemaakte keuzen dan inhoudelijk deel te nemen aan meer bestuurlijke overleggen over de ruimtelijke ordening.

Uit de gesprekken blijkt tevens dat sommige waterschappen en andere overheden op zoek zijn naar een nieuwe invulling van de relatie. In onderling overleg stemmen zij de inhoudelijke bijdrage van waterschappen af op de bestuurlijke discussies over ruimtelijke ordening. In een aantal provincies is deze rol al meer uitgekristalliseerd omdat de provincie en desbetreffende waterschappen van oudsher intensiever contact voeren.

4 De implementatie: stand van zaken

Dit hoofdstuk beschrijft de implementatie van de in het NBW vastgelegde taken, zoals deze zijn beschreven in paragraaf 2.3. De eerste paragraaf behandelt de activiteiten die door de provincie zijn ondernomen. Paragraaf 2 gaat in op de door gemeenten ondernomen activiteiten en paragraaf 3 beschrijft de werkzaamheden van de waterschappen.

4.1 Taken en verantwoordelijkheden provincies

4.1.1 Taken uit het NBW

De belangrijkste taken uit het NBW voor provincies zijn tijdens de interviews besproken.

Afronding deelstroomgebiedsvisies

In de periode 2003 tot half 2005 dienen provincies overleg te voeren met gemeenten en waterschappen over de uitwerking van de deelstroomgebiedsvisies. In 2002 waren de conceptdeelstroomgebiedsvisies gereed. Inmiddels zijn alle deelstroomgebiedsvisies definitief gemaakt. Alle provincies hebben hierbij samengewerkt met de waterschappen. Niet in alle gevallen zijn de gemeenten hierbij betrokken. Dit, omdat het grote aantal gemeenten tot een onwerkbaar situatie zou leiden. In een enkel geval is om die reden gebruik gemaakt van een indirecte werkwijze waarbij voor de ontwikkeling van de deelstroomgebiedsvisie gebruik is gemaakt van de wensen van gemeenten, zoals die naar voren zijn gebracht op bijeenkomsten over bijvoorbeeld het streekplan.

Integrale afweging van de ruimtebehoefte

Tussen 2003 en half 2006 dienen provincies de integrale afweging van de ruimtebehoefte te maken in overleg met waterschappen en gemeenten. In de integrale afweging dient volgens het NBW rekening te worden gehouden met de deelstroomgebiedsvisies.

Er zijn verschillen waar te nemen in de uitvoering van deze activiteit. Sommige provincies zijn nog in overleg met waterschappen over de onderbouwing van de te maken integrale afweging. Zij wachten de toetsing van het watersysteem op de werknormen af voordat de integrale afweging definitief wordt afgerond. Kleinschalige maatregelen zijn hierbij over het algemeen reeds bekend. De bergingsgebieden zijn echter nog niet altijd geconcretiseerd. De provincies die de afweging nog niet hebben gemaakt, verwachten dit wel halverwege 2006 te hebben afgerond.

In een klein aantal provincies is de integrale afweging al afgerond. Zij lopen voor op de planning uit het NBW. Hierbij dient wel de kanttekening te worden geplaatst dat de integrale afweging niet altijd concrete bergingsgebieden betreft maar soms uitgaat van 'zoekgebieden voor waterberging'.

Toetsing watersysteem op werknormen

De waterschappen dienen tussen 2003-2005 de watersystemen te toetsen aan de regionale werknormen, rekening houdend met de deelstroomgebiedsvisies. In overleg met de waterschappen hebben de meeste provincies een rekenmethode ontwikkeld zodat in de gehele provincie volgens één rekenmethodiek wordt gewerkt. In sommige delen van het land is hiervoor samen-

gewerkt met aangrenzende provincies. Op dit moment bereiden de waterschappen de toets van het watersysteem voor of zijn bezig met de uitvoering ervan. Sommige provincies geven aan te twijfelen of de waterschappen de toets van de watersystemen op de regionale werknormen in 2005 zullen afronden.

Maatregelenprogramma 2003-2007

Provincies, gemeenten en waterschappen dienen gezamenlijk het maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. Dit zijn de maatregelen op korte termijn, welke veelal door de waterschappen worden uitgevoerd in overleg / samenwerking met de provincie.

De maatregelen zijn vooral gericht op het voorkomen van wateroverlast door herstel van het natuurlijke watersysteem. Het betreft voornamelijk 'no-regret'-maatregelen die vaak in het landelijk gebied worden uitgevoerd. Drie provincies stellen per jaar een actie- / maatregelenprogramma vast. De te nemen acties worden in die gevallen aangepast aan de resultaten van de toets van het regionale watersysteem op de werknormen.

Negen provincies hebben aangegeven dat het maatregelenprogramma wordt uitgevoerd. Eén provincie geeft aan dat het voornamelijk studies betreft naar mogelijk te nemen maatregelen. Van drie provincies ontbreekt het inzicht daar de verantwoordelijke ambtenaar gedurende de onderzoeksperiode niet aanwezig was.

Kader voor Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime

In 2005 dienen de provincies kaders te hebben vastgelegd voor het Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR). Eén provincie heeft het kader voor GGOR reeds vastgesteld. Dit is gebeurd in het Omgevingsplan. Zeven provincies hebben het kader al ontwikkeld maar wachten nog op de vaststelling. In drie gevallen wordt het kader op korte termijn (uiterlijk begin 2005) vastgesteld in het Omgevingsplan of het Waterhuishoudingsplan. Van één provincie is niet bekend in welke fase de vaststelling van het GGOR verkeert.

Opgemerkt wordt dat het vastleggen van een provinciaal kader voor GGOR niet voor elke provincie even nuttig is. In Zeeland staat het vaststellen van GGOR bijvoorbeeld voor een groot deel van de provincie gelijk aan het vastleggen van de bestaande toestand van het grond- en oppervlaktewater. Dit peilniveau kan maar moeilijk aan de inrichting van Zeeland worden gekoppeld. In sommige delen van Limburg is het grondwaterniveau erg diep (in de zomer kan het grondwaterpeil nog extra zakken), waardoor het lastig is het GGOR te vast te stellen. Het GGOR wordt om die reden alleen uitgewerkt voor specifieke gebieden.

Vastleggen integrale afweging in beleids- en streekplannen

Volgens het NBW dragen provincies zorg voor de integrale afweging van de ruimtebehoefte en leggen zij deze uiterlijk in 2007 vast in beleids- en streekplannen.

Uit de interviews blijkt dat provincies hard aan het werk zijn om de integrale afweging van de ruimtebehoefte in beleids- en streekplannen vast te leggen. Het gaat daarbij vooral om grootschalige maatregelen. Kleinschalige maatregelen worden niet altijd verwerkt in het streekplan, reconstructieplan of Waterhuishoudingsplan, maar worden eerder in een actieplan of maatregelenprogramma opgenomen.

Uit het onderzoek blijkt dat de doorvertaling stapsgewijs plaatsvindt. De beschikbare informatie en het draagvlak voor bepaalde doorvertalingen bepalen hoe concreet de ruimtebehoefte kan

worden vormgegeven in ruimtelijke plannen. Indien bijvoorbeeld de ruimtebehoefte nog niet definitief is vastgesteld, wordt uitgegaan van een indicatie van de ruimtebehoefte. Grootschalige waterbergingsgebieden worden dan in eerste instantie als een 'zoekgebied voor waterberging' vastgesteld. Pas wanneer duidelijk is hoe groot het bergingsgebied dient te worden (mede afhankelijk van de ruimtebehoefte), wordt het geconcretiseerd. Ook bergingsgebieden die tot bestuurlijke/politieke problemen leiden, kunnen in eerste instantie als zoekgebieden worden gemarkeerd. Een combinatie van concrete bergingsgebieden en zoekgebieden hiervoor kan binnen één plan voorkomen, afhankelijk van de fase waarin de bestuurlijke afweging ten aanzien van de bergingsgebieden verkeert en / of de beschikbare informatie. Kortom, niet alle provincies zullen tijdens de ruimtebehoefte hebben verwerkt in ruimtelijke plannen. Wel hebben alle provincies processen in gang gezet om de ruimtebehoefte zo concreet mogelijk in ruimtelijke plannen te vertalen.

4.1.2 Onderlinge contacten en de regierol van de provincie

Provincies en waterschappen hebben over het algemeen intensief contact. Zij stemmen onderling de te nemen activiteiten af. De waterschappen leveren hierbij de benodigde kennis. Door de intensieve samenwerking zijn de meeste waterschappen volgens de provincies goed op de hoogte van de afspraken die in het NBW zijn vastgelegd (zie ook § 5.2.2).

Provincies hebben overleg met gemeenten ten aanzien van de uitvoering van het NBW. In sommige gevallen zijn gemeenten betrokken bij de ontwikkeling van de deelstroomgebiedsvisies. Provincies stimuleren gemeenten ook een stedelijk waterplan op te zetten door een subsidie hiervoor te verschaffen. Ook leveren zij een inhoudelijke bijdrage.

Een enkele provincie geeft aan dat men veel investeert in overleg met waterschappen en provincies omdat door verkiezingen en fusies nieuwe personen als contactpersoon voor de provincie gelden. Hierdoor dienen deze nieuwe contacten te worden opgebouwd. Eén provincie noemde als bijkomend voordeel dat door de fusies van waterschappen oud zeer dat in de provincie leefde, is verdwenen. Hierdoor verloopt de samenwerking tussen de provincie en de waterschappen soepeler.

Regierol provincie

Volgens het NBW hebben de provincies een regierol ten aanzien van de uitvoering van de afspraken uit het NBW door gemeenten. De provincies vullen deze rol op verschillende wijze in. In de regel ondernemen zij hiertoe een combinatie van de volgende activiteiten.

- Ontwikkelen van een Regionaal Bestuursakkoord Water. Drie provincies hebben dit ontwikkeld of zijn hier nog mee bezig. Het akkoord vormt een regionale uitwerking van het NBW. De provincie is hierbij de initiatiefnemer en probeert de gemeenten en waterschappen actief bij de uitvoering van het NBW te betrekken. Een andere provincie probeert hetzelfde maar dan door een projectgroep waarin het waterschap en alle gemeenten zijn betrokken.
- Organiseren van bijeenkomsten waar de partners vragen kunnen stellen aan elkaar en / of aan de provincie. De bijeenkomsten zijn veelal niet alleen gericht op het NBW maar gaan (specifiek) in op de Watertoets, stedelijke waterplannen, WB21 en dergelijke.
- Leveren van een inhoudelijke bijdrage aan de gemeentelijke planvorming, vooral voor het stedelijk waterplan. Provincies controleren ook de afstemming van het stedelijke waterplan op het streekplan / omgevingsplan.

- Faciliteren van processen, zoals door het houden van overleg over plannen of stimuleren van een oplossing als er onenigheid is tussen een waterschap en een gemeente.
- Uitvoeren van monitors: het verzamelen en controleren van voortgangsrapportages van gemeenten, controleren van de financiering van projecten.
- Oprichten van een waterloket. Gemeenten kunnen bij dit loket terecht met hun vragen over waterbeleid / -plannen. Alle 'waterprocedures' verlopen via deze loketten, welke beheerd worden door de waterschappen.
- Nemen van initiatieven tot 'sleutelprojecten' om bijvoorbeeld duidelijkheid te krijgen over de effecten van bepaalde maatregelen, zoals het effect van waterberging op de waterkwaliteit in een bepaald gebied. Ook kan een provincie innovatieve maatregelen stimuleren, zodat andere overheden inzien dat de integratie van water en ruimtelijke ordening ook kansen biedt.
- Verspreiden van informatiemateriaal, zoals een wateratlas of een regionale watersysteem rapportage. Een provincie verstrekt ook een nieuwsbrief om waterschappen en gemeenten op te hoogte te brengen en te houden van de afspraken uit het NBW en ontwikkelingen in de uitvoering ervan.

De ene provincie is actiever in het betrekken van waterschappen en gemeenten bij de uitvoering van het NBW dan de andere. Minder actieve provincies zien hier vooral een rol voor de koepels (respectievelijk UvW en VNG) weggelegd. Deze provincies zijn meer afwachtend in hun opstelling.

4.2 Taken en verantwoordelijkheden gemeenten

Ruim een kwart van de gemeenten (29%) heeft de afspraken en taken uit het NBW uitgewerkt in concrete activiteiten. Twee derde (65%) heeft dit echter niet gedaan.

Bijna driekwart van de gemeenten geeft aan dat zij *geen* planning hebben voor de uitvoering van deze taken. Van de gemeenten die wel een planning hebben opgesteld (n=39), komt bij 61% de planning overeen met de afspraken in het NBW. Van deze gemeenten die een planning hebben, loopt 61% volgens planning en 32% achter op de planning.

Aandacht voor water binnen ruimtelijke ordening

Het NBW beoogt de aandacht voor water in de ruimtelijke ordening te vergroten. Bij 40% van de gemeenten is deze aandacht binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening - of soortgelijke afdeling - (zeer) groot. De helft van de gemeenten reageert neutraal. De volgende tabel toont een overzicht.

Tabel 4.1 Aandacht voor water binnen afdeling Ruimtelijke Ordening

	Aantal	%
Zeer groot	6	3%
Groot	80	37%
Niet groot, niet klein	105	51%
Klein	15	8%
Zeer klein	2	1%
Weet niet/geen mening	1	0%
Totaal	204	100%

De toegenomen aandacht voor water binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening is volgens 65% van de gemeenten een gevolg van het NBW; 30% is het hier niet mee eens is.

De groeiende aandacht blijkt volgens de gemeente uit het toegenomen overleg met de waterafdeling (71%) en het waterschap (85%). Tabel 4.2 toont waaruit de groeiende aandacht voor water binnen de ruimtelijke ordening blijkt.

Tabel 4.2 Groeiende aandacht voor water

	Aantal	%
Meer overleg met het waterschap	111	85%
Meer overleg met de afdeling die zich bezighoudt met waterbeleid	93	70%
(Nieuwe) functie binnen de ruimtelijke ordening	19	15%
Specifieke trainingen op dit vlak	20	15%
Door de Watertoets	5	4%
Meer aandacht voor water bij ruimtelijke ordening	5	4%
Opstellen gemeentelijk water(structuur)plan	4	3%
Opstellen waterparagraaf	3	2%
Meer overleg met Rijkswaterstaat, waterschappen en derden	3	2%
Anders	6	5%
Totaal	131	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Aan de waterschappen is de vraag voorgelegd of gemeenten zich door het NBW in de ruimtelijke ordening meer laten leiden door water als ordenend principe. Ruim twee derde van de waterschappen (69%) is deze mening toegedaan, 27% ziet geen verschil en 4% vindt dat water niet leidend is binnen de ruimtelijke ordening.

Contacten

Het NBW beoogt de samenwerking tussen provincies, gemeenten en waterschappen op het gebied van water te intensiveren. Twee derde van de gemeenten is van mening dat de samenwerking tussen de gemeente en het waterschap is geïntensiveerd door het NBW; 29% is deze mening niet toegedaan. De belangrijkste reden hiervoor is dat de samenwerking al voor de komst van het NBW intensief was.

Tabel 4.3 Reden waarom contact niet is geïntensiveerd

	Aantal	%
Bestaande contacten waren al intensief	30	49%
Nog niet zover in de planvorming	17	32%
Weinig contact met het waterschap	7	14%
Geen tijd	4	8%
Anders	5	7%
Weet niet/geen mening	3	5%
Totaal	58	100%

Gepercentageerd op het aantal respondenten

Met de provincie is volgens een derde van de gemeenten het contact eveneens toegenomen (34%). Ruim de helft van de gemeenten (53%) is het hier niet mee eens. De volgende tabel toont als belangrijkste redenen voor het uitblijven van de intensivering van het contact dat er sowieso weinig contact is met de provincie (38%) en/of omdat de planvorming nog niet zo ver is (36%).

Tabel 4.4 Reden waarom contact met provincie niet is geïntensiveerd

	Aantal	%
Weinig contact met de provincie	41	38%
Nog niet zover in de planvorming	37	36%
Geen tijd	11	11%
Bestaande contacten waren al intensief	11	10%
Contact verloopt via waterschap (i.v.m. ontbreken kennis/capaciteit bij provincie)	10	8%
Anders	10	9%
Weet niet/geen mening	11	10%
Totaal	107	100%

Gepercentageerd op het aantal respondenten

Maatregelenprogramma

In het NBW staat dat provincies, gemeenten en waterschappen zich inzetten om het maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. Het is opvallend dat de helft van de gemeenten (52%) niet weet hoe de uitvoering verloopt. Volgens een kwart verloopt de uitvoering volgens de planning, terwijl bijna een kwart (22%) hier op achter loopt.

Bijdrage aan deelstroomgebiedsvisie

In WB21 is vastgelegd dat provincies in overleg met gemeenten en waterschappen een deelstroomgebiedsvisie (zie § 2.2) ontwikkelen. Bijna de helft van de gemeenten (49%) vindt dat zij een bijdrage heeft kunnen leveren aan de totstandkoming van de visie over het deelstroomgebied waartoe de gemeente behoort. Bijna een derde (30%) is het daar niet mee eens.

Stedelijk waterplan

In het NBW is vastgelegd dat gemeenten een stedelijk waterplan opstellen indien de partijen dit vanuit het oogpunt van wateroverlastproblematiek wenselijk achten. De UvW en VNG hebben hiervoor gezamenlijk een format opgesteld. Ruim de helft (55%) van de gemeenten heeft dit format ontvangen; ongeveer een derde (36%) heeft het niet in bezit.

Voor bijna driekwart van de gemeenten vinden de provincie en het waterschap het noodzakelijk dat zij een stedelijk waterplan opstellen; voor 12% is dit niet noodzakelijk. De overige 13% heeft hierover geen mening. De volgende tabel toont in welke fase deze stedelijke plannen verkeren.

Tabel 4.5 Fase uitvoering stedelijk waterplan

	Aantal	%
Niet gestart	25	17%
In voorbereiding	41	26%
Gepland	20	14%
In uitvoering	32	20%
Afgerond	33	21%
Weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	154	100%

Overleg met de provincie over het stedelijk waterplan heeft in 59% van de gevallen plaatsgevonden (of vindt plaats). Daarentegen voert 26% geen overleg en bij 15% is de respondent niet op de hoogte of dit gebeurt.

Ruimtebehoefte

In het NBW is vastgelegd dat de waterschappen het watersysteem toetsen aan de hand van regionale werknormen om inzicht te verkrijgen in de ruimtebehoefte. Volgens een vijfde van de gemeenten heeft het waterschap in hun gemeente de toets reeds uitgevoerd; 17% heeft dit nog niet gedaan. Het merendeel van de gemeenten weet echter niet hoe ver het waterschap hiermee is (62%).

Op basis van de toets van het watersysteem aan de werknormen dienen de waterschappen uiterlijk in 2005 advies uit te brengen over de benodigde ruimtebehoefte. De meeste gemeenten (66%) hebben dit advies ten tijde van onderhavig onderzoek nog niet ontvangen, 29% heeft het wel ontvangen. Van de gemeenten die het advies heeft ontvangen, vindt 69% dit (zeer) bruikbaar en 31% is hier neutraal over. Van de gemeenten die het advies niet hebben ontvangen, heeft 37% wel een indicatie van de benodigde ruimtebehoefte en weet 23% niet of zij dit hebben ontvangen.

De helft van de gemeenten is nog niet door de provincie benaderd voor de integrale afweging van de ruimtebehoefte; 26% wel. De overige gemeenten hebben hierover hun mening niet gegeven. Van de gemeenten die (een indicatie van) het advies over de ruimtebehoefte van het waterschap hebben ontvangen of benaderd zijn door de provincie over de integrale afweging anticipeert 73% op de verwerking ervan in ruimtelijke plannen. Het gaat hierbij zowel om de ontwikkeling van nieuwe plannen als de herziening van bestaande plannen. Een vijfde van de gemeenten anticipeert hier nog niet op. De volgende tabel toont op basis van welk document gemeenten anticiperen op de ruimtebehoefte in de ruimtelijke planvorming.

Tabel 4.6 Op basis van welk document anticiperen gemeenten op de ruimtebehoefte?

	Aantal	%*
Indicatie advies waterschap	5	8%
Indicatie advies waterschap en afweging provincie	5	8%
Advies waterschap	38	61%
Advies waterschap en afweging provincie	12	19%
Afweging provincie	2	3%
Totaal	62	100%

* Dit zijn ongewogen percentages.

GGOR

In het NBW is vastgelegd dat provincies uiterlijk in 2005 het kader vastleggen voor het GGOR. De meeste gemeenten (54%) weten niet of hun provincie al heeft gedaan. Eén op de vijf gemeenten geeft aan dat de provincie (een indicatie van) de kaders heeft vastgelegd.

Tabel 4.7 Heeft in uw geval de provincie het GGOR al vastgelegd of een indicatie hiervan gegeven?

	Aantal	%
Ja, de kaders zijn vastgelegd	15	7%
Ja, er is een indicatie van de kaders	27	13%
Nee, geen van beide	54	24%
Weet niet/geen mening	112	55%
Totaal	208	100%

4.3 Taken en verantwoordelijkheden waterschappen

Vrijwel alle waterschappen (93%) hebben de afspraken en taken uit het NBW uitgewerkt in concrete activiteiten en een planning van de activiteiten opgesteld (86%). De planning komt in 78% van de gevallen overeen met de afspraken uit het NBW. De uitvoering van de activiteiten verloopt bij 78% volgens de planning; 22% loopt achter.

Aandacht voor water

Het NBW beoogt de aandacht voor water in de ruimtelijke ordening te vergroten. Het waterschap dient dan ook een grotere rol bij de ruimtelijke ordening te spelen. Voor ruim driekwart van de waterschappen (78%) is dit geen nieuw gegeven maar een rol die zij al eerder op zich namen. Om die reden zijn vrijwel alle waterschappen (96%) van mening dat zij in staat zijn hun 'nieuwe' rol uit te voeren. Dit uit zich voornamelijk in het groeiende overleg dat zij voeren met gemeenten en provincies over de ruimtelijke ordening.

Tabel 4.8 Redenen waarom waterschap in staat is de 'nieuwe' rol op zich te nemen

	Aantal	%
Meer overleg met de gemeenten en provincies over de ruimtelijke plannen	26	100%
Nieuwe functie(s) gecreëerd	16	62%
Voldoende capaciteit	11	42%
Specifieke trainingen / cursussen op dit vlak	10	38%
Anders	2	8%
Totaal	26	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Eén waterschap denkt niet in staat te zijn de nieuwe rol op zich te nemen vanwege capaciteitsgebrek.

Maatregelenprogramma

In het NBW staat dat provincies, gemeenten en waterschappen zich inzetten om het maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. Waterschappen voeren het programma uit, terwijl de provincie de regie voert. Bij 67% van de waterschappen loopt de uitvoering volgens planning; 30% loopt hier op achter.

Toets watersysteem

De waterschappen dienen tussen 2003-2005 de watersystemen te toetsen aan de regionale werknormen, rekening houdend met de deelstroomgebiedsvisionen. Het UvW heeft voor deze toets een protocol ontwikkeld. Vrijwel alle waterschappen hebben deze ontvangen (89%).

De uitvoering van de toets verloopt redelijk volgens planning. Zoals tabel 4.9 laat zien, is driekwart van de waterschappen bezig met de uitvoering of heeft de toets reeds afgerond.

Tabel 4.9 Fase toetsing watersysteem

	Aantal	%
Niet gestart	3	13%
In voorbereiding	3	13%
In uitvoering	13	54%
Afgerond	5	21%
Totaal	24	100%

Op basis van de toets dienen de waterschappen advies te geven aan gemeenten en provincies over de benodigde ruimtebehoefte. Een derde heeft dit advies reeds aan alle partners verstrekt, terwijl 39% nog geen enkel advies heeft gegeven. De overige waterschappen zijn hier nog mee bezig.

Tabel 4.10 Verstrekking advies ruimtebehoefte aan gemeenten en provincies

	Aantal	%
Ja, wij hebben aan alle gemeente(n) en provincie(s) in ons waterschap het advies over de ruimtebehoefte verstrekt.	6	33%
Wij hebben enkele gemeente(n) en provincie(s) in ons waterschap het advies over de ruimtebehoefte verstrekt.	5	28%
Nee, wij hebben nog geen advies verstrekt.	7	39%
Totaal	18	100%

Stedelijke waterplannen

Gemeenten dienen uiterlijk halverwege 2006 een waterplan opgesteld te hebben indien de partij- en dit vanuit het oogpunt van wateroverlastproblematiek wenselijk achten. Dit gebeurt in overleg met provincies en waterschappen. Bijna driekwart van de waterschappen (70%) is van mening dat een waterplan noodzakelijk is voor alle gemeenten in hun waterschap. Een kwart (26%) van de waterschappen acht dit niet voor alle gemeenten noodzakelijk.

Slechts binnen één waterschap hebben alle gemeenten al een waterplan opgesteld. In de meeste waterschappen (74%) hebben een aantal gemeenten het waterplan al ontwikkeld. Bij bijna een kwart van de waterschappen (22%) heeft geen enkele gemeente het waterplan al definitief vastgesteld.

Twee derde van de waterschappen voeren overleg over het waterplan met alle gemeenten die het waterplan nog niet hebben vastgesteld. Een derde heeft gesprekken met slechts een aantal van deze gemeenten. Het overleg ontbreekt in de meeste gemeenten omdat zij nog niet ver genoeg in de planvorming zijn, door een gebrek aan tijd of door een fusie.

GGOR

In het NBW is vastgelegd dat provincies uiterlijk in 2005 kader vastleggen voor het GGOR. Volgens driekwart van de waterschappen hebben de provincies deze kaders nog niet vastgesteld. Vier waterschappen geven aan dat de provincie het kader wel heeft vastgelegd, maar deze waterschappen hebben het GGOR nog niet nader ingevuld. De waterschappen voeren – met uitzondering van één waterschap - wel overleg met de provincie over de kaders voor het GGOR (89%).

5 Uitvoerbaarheid van de afspraken uit het NBW

5.1 Algemeen

Provincie

De provincies zien de uitvoering van de afspraken uit het NBW tot 2007 als haalbaar. Er is voldoende draagvlak bij te betrokken partijen om te komen tot doorvertaling van de ruimtebehoefte in (beleids-)plannen. Knelpunten ten aanzien van de haalbaarheid worden door provincies vooral gezien in de kostenverdeling en het achterblijven van de betrokkenheid van gemeenten.

Sommige provincies benadrukken dat met het doorvertalen van de ruimtebehoefte in de provinciale en gemeentelijke plannen de daadwerkelijke uitvoering van de gekozen maatregelen nog niet is gegarandeerd. Financiële belemmeringen en capaciteitsproblemen kunnen er nog voor zorgen dat maatregelen toch niet worden gerealiseerd.

Gemeenten

Ruim een kwart van de gemeenten denkt dat de afspraken en taken die voor gemeenten in het NBW zijn opgenomen, uitvoerbaar zijn. Ook ten aanzien van de uitvoerbaarheid van de afspraken en taken door andere overheidsorganisaties zijn gemeenten eveneens redelijk positief. De tabel geeft een overzicht.

Tabel 5.1 De afspraken en taken die voor... in het NBW zijn opgenomen, zijn uitvoerbaar.

(n=206)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Mijn organisatie	28%	35%	11%	25%	100%
De andere overheden	22%	31%	6%	40%	100%

De financiële middelen en uitvoeringscapaciteit die beschikbaar zijn gemaakt voor de uitvoering van het NBW, zijn volgens meer dan de helft van de gemeenten ontoereikend. Ook twijfelen sommige gemeenten over de beschikbaarheid van voldoende kennis voor een succesvolle implementatie.

Tabel 5.2 Zijn er voldoende middelen voor de implementatie van het NBW beschikbaar gemaakt?

(n=206)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Voldoende financiële middelen	4%	17%	62%	18%	100%
Voldoende uitvoeringscapaciteit	9%	20%	58%	14%	100%
Voldoende kennis	27%	29%	32%	12%	100%

De gemeenten verschillen van mening over de stelling dat de eigen organisatie zich voldoende bewust is van de noodzaak van een tijdige implementatie van het NBW. Een derde bevestigt de stelling. Over de haalbaarheid van de planning zijn de gemeenten beduidend minder positief; ook verwacht slechts 14% dat de afspraken tot 2007 daadwerkelijk in 2007 zullen zijn gerealiseerd.

De volgende tabel geeft een overzicht.

Tabel 5.3 Reactie op stellingen

(n=206)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Voldoende bewust van noodzaak					
tijdige implementatie	32%	31%	26%	11%	100%
Planning is haalbaar	12%	36%	25%	28%	100%
Eerste deel in 2007 geïmplementeerd	13%	33%	22%	33%	100%

Waterschappen

Naast de gemeenten denken ook de waterschappen dat de afspraken en taken die voor hun eigen organisatie in het NBW zijn opgenomen, uitvoerbaar zijn. Ook over de taken van de andere overheden zijn de waterschappen positief, zoals is te zien in onderstaande tabel.

Tabel 5.4 De afspraken en taken die voor... in het NBW zijn opgenomen, zijn uitvoerbaar

(n=28)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Mijn organisatie	64%	25%	11%	-	100%
De andere overheden	54%	25%	14%	7%	100%

Driekwart van de waterschappen is van mening dat zij voldoende kennis hebben voor een succesvolle implementatie van het NBW. Over de uitvoeringscapaciteit en vooral de beschikbaar gestelde financiële middelen laten zij zich minder positief uit. Tabel 5.5 toont een overzicht.

Tabel 5.5 Zijn er voldoende middelen voor de implementatie van het NBW beschikbaar gemaakt?

(n=28)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Voldoende financiële middelen	36%	18%	43%	4%	100%
Voldoende uitvoeringscapaciteit	40%	36%	21%	4%	100%
Voldoende kennis	78%	14%	7%	-	100%

Naast de gemeenten zijn ook de waterschappen zich bewust van de noodzaak van een tijdige implementatie van het NBW. Zij hebben naar eigen verwachting het eerste deel van de afspraken van het NBW uiterlijk in 2007 geïmplementeerd. Daarentegen zijn de meningen wel verdeeld ten aanzien van de haalbaarheid van de planning van het NBW, zoals onderstaande tabel laat zien.

Tabel 5.6 Reactie op stellingen

(n=28)	(Zeer) eens	Niet eens, niet oneens	(Zeer) oneens	Weet niet/ geen mening	Totaal
Voldoende bewust van noodzaak					
tijdige implementatie	65%	25%	7%	4%	100%
Planning is haalbaar	21%	46%	29%	4%	100%
Eerste deel in 2007 geïmplementeerd	54%	29%	14%	4%	100%

De helft van de waterschappen geeft aan dat zij het eerste deel van de afspraken wel in 2007 zullen hebben geïmplementeerd, maar twijfelen over de haalbaarheid van het gehele NBW. Deze ogenschijnlijke contradictie kan worden verklaard, doordat de afspraken uit het NBW voor na 2007 minder concreet zijn ingevuld.

5.2 Typering knelpunten

In de gesprekken met de provincies en in de resultaten van de vragenlijst zijn knelpunten naar voren gebracht die de gewenste uitvoering van het NBW kunnen belemmeren. Deze worden in deze paragraaf thematisch uitgewerkt.

5.2.1 Financiering

Knelpunten

De meeste provincies geven aan dat de financiering van de uitvoering van het NBW onvoldoende is uitgewerkt in het akkoord. Hierdoor is er onduidelijkheid over wie welke kosten dient te dragen. De provincies zien dit als een belangrijke reden voor eventuele vertragingen in de uitvoering van het akkoord of zelfs het achterwege blijven van de uitvoering van vooral delen van de maatregelenprogramma's.

Tijdens de interviews wordt een aantal maal opgemerkt dat de 100-miljoen regeling vanuit het Rijk niet de juiste resultaten gehad. De regeling heeft veel waterschappen en gemeenten gestimuleerd hun projecten in te dienen. De beschikbare gelden waren echter onvoldoende om alle aanvragen te kunnen honoreren. Dit heeft volgens sommige gemeenten een demotiverende werking gehad.

Oplossingen

- *Concretisering financieringsparagraaf NBW*

Op landelijk niveau wordt gediscussieerd over de wijze waarop de uitvoering van de maatregelenprogramma's dienen te worden gefinancierd. Het ligt buiten de scope van onderhavig onderzoek om uitgebreid op deze discussie in te gaan. Wel is duidelijk dat de lagere overheden behoefte hebben aan een concrete invulling van de financieringsparagraaf van het NBW.

- *Andere manier van denken*

Eén provincie geeft aan dat het financieringsprobleem soms te veel aandacht krijgt. Als overheden echt willen, zijn er volgens de provincie altijd voldoende middelen beschikbaar, omdat het soms meer een tijdsprobleem is dan een financieel probleem. Gemeenten hebben bijvoorbeeld middelen gereserveerd om regenwater af te koppelen. Als de oorspronkelijke planning van de gemeente wordt aangehouden dan is er geen financieel probleem. Indien het proces wordt versneld dan hebben gemeenten wel een tekort aan middelen, daar dient dan een oplossing voor gezocht te worden. De respondent probeert aan te geven dat er meer oplossingen zijn voor de financiële problemen indien men er creatief mee omgaat.

- *Campagne voor burgers*

Eén provincie geeft duidelijk aan dat de burger dient mee te betalen aan het doorvertalen en uitvoeren van de wateropgave. Zij begint derhalve najaar 2004 met een campagne om haar burgers

bewust te maken van de waterproblematiek in de provincie en maatregelen die uitgevoerd gaan worden. In de tweede fase zal zij een deel van de kosten doorrekenen aan haar burgers.

5.2.2 Communicatie en kennisachterstand

Onderling overleg vormt een essentieel onderdeel van het NBW. Per deelstroomgebied dienen de verschillende waterbeheerders immers gezamenlijk tot een pakket van maatregelen te komen.

Knelpunten

De communicatie tussen provincies en waterschappen verloopt niet altijd even soepel. Dit kan in sommige gevallen tot de volgende problemen leiden.

Ten eerste kunnen er 'taalproblemen' voorkomen in die provincies/gemeenten waar ambtenaren Ruimtelijke Ordening direct in overleg treden met waterschappen. Enerzijds zijn niet alle waterschappen bekend met ruimtelijke ordeningsprocessen. Om die reden kan het voor hen lastig zijn mee te denken met provinciale/gemeentelijke afdelingen Ruimtelijke Ordening en hen te voorzien van de benodigde kennis en/of adviezen.

De provinciale/gemeentelijke ambtenaren Ruimtelijke Ordening hebben aan de andere kant minder/geen (technische) kennis van waterzaken. Vooral voor ambtenaren van gemeenten voor wie water één van de beleidsvelden is, kunnen problemen ervaren door de technische benadering van de waterschappen. Hierdoor kiezen zij er soms voor geen deel te nemen aan dergelijke overleggen totdat het over meer concrete en voor hen relevante zaken gaat.

Ten tweede dienen waterschappen volgens het NBW advies te verstrekken aan provincies en gemeenten. Dit betekent een vernieuwing, in die zin dat waterschappen meer dan ooit betrokken zijn bij de ruimtelijke ordening en niet enkel de uitvoerders van de door provincies gemaakte plannen zijn. Dit leidt soms tot een zoekproces tussen provincie en waterschap in welke mate het meedenken door waterschappen ter voorbereiding van bestuurlijke besluitvorming gewenst is. Vooral provincies die van oudsher minder op dit vlak met waterschappen hebben samengewerkt, geven aan een dergelijk zoekproces door te maken.

Ten derde vinden provincies dat gemeenten te weinig betrokken zijn. Hiervoor worden verschillende redenen genoemd: gebrek aan kennis over waterbeheer, capaciteitsproblemen en het leggen van andere prioriteiten. Dit laatste gebeurt vaak wanneer de uitvoering nog geen concrete consequenties oplevert voor de gemeente. Dit speelt vooral in kleinere gemeenten, waar de ambtenaar water veelal meerdere beleidsterreinen in zijn takenpakket heeft.

Oplossingen

Uit de gesprekken met provincies komt een aantal oplossingen naar voren voor de genoemde problemen.

- *Kennis vergaren tijdens overleggen*

Provincies benadrukken het belang van onderling overleg als methode om meer inzicht te krijgen in elkaars doen en kunnen. Communicatieproblemen tijdens overleggen kunnen volgens een provincie worden voorkomen door het stellen van de 'juiste' vragen. Ook kunnen problemen worden voorkomen door de juiste mensen bij overleggen te betrekken. Bij provincies en gemeenten gaat het dan naast de afdeling Ruimtelijke Ordening om de afdeling Water. Bij waterschappen om ambtenaren die een bredere kijk (d.w.z. zich niet enkel met technische maar ook met beleidszaken bezig houdend) hebben.

Een provincie noemt als voorbeeld dat zij samen met de waterschappen een eenmalig overleg hebben gevoerd over WB21 en de watertoets. Tijdens het gesprek zijn eventuele knelpunten in de uitvoering besproken en is er gezocht naar mogelijke oplossingen. Onduidelijkheden over de verdeling van verantwoordelijkheden en hiaten in de kennis zijn zo aan het licht gekomen en in onderling overleg opgelost.

- *(Trainings-)bijeenkomsten*

Verschillende provincies hebben bijeenkomsten georganiseerd om gemeenten inzicht te geven in WB21 en de watertoets. Tegelijkertijd hebben er ook bijeenkomsten plaatsgevonden voor ambtenaren van waterschappen om kennis te maken met ruimtelijke ordeningsprocessen.

- *Nieuwe functies/medewerkers*

Sommige waterschappen hebben in de afgelopen jaren functies gecreëerd teneinde het NBW succesvol te kunnen implementeren. Deze functies zijn gericht op de integratie van waterbeheer en ruimtelijke ordening. Van de waterschappen die aan het onderzoek hebben deelgenomen heeft 60% inderdaad een dergelijke functie gecreëerd.

- *Coördinator NBW*

Een aantal provincies geeft expliciet aan een coördinator te hebben aangesteld die zorg draagt voor de uitvoering van het NBW. Deze coördinator informeert alle relevante ambtenaren binnen de provincie over verantwoordelijkheden van de provincie en de taken die zij dient uit te voeren. Ook binnen sommige waterschappen is er een speciale coördinator voor de uitvoering van het NBW, aldus een aantal provincies.

- *Platform*

Een meer gestructureerde samenwerking in een platform heeft volgens sommige provincies voordelen. Het Platform kan zich richten op het concretiseren van het NBW voor de deelnemende partijen. Hierbij kan er speciale aandacht zijn voor de doorvertaling van het akkoord voor kleine gemeenten, om hem op deze wijze te betrekken bij de uitvoering van het NBW. Tevens kan een dergelijke samenwerking het draagvlak voor te nemen maatregelen vergroten. Bij provinciegrensoverschrijdende deelstroomgebiedsvisionen zijn er 'Waterberaden' opgezet die de voortgang van de uitvoering controleren. Dit beraad bestaat eveneens uit de betrokken provincies, waterschappen en gemeenten. Deze samenwerking wordt als positief ervaren.

5.2.3 Implementatie plannen

Knelpunt

Een aantal provincies geeft specifiek aan dat doorvertalen van de wateropgave in ruimtelijke plannen de implementatie van de benodigde maatregelen niet garandeert. Vooral complexe en / of ingrijpende maatregelen zijn moeilijk uitgevoerd te krijgen, ook als ze in ruimtelijke plannen zijn vastgelegd. Om verschillende redenen, waarvan tekort aan financiële middelen een belangrijke is, kunnen plannen toch nog in de uitvoer sneuvelen.

Daarbij komt, volgens een provincie, dat in een streekplan alleen plannen worden vastgelegd waarover consensus bestaat. Over die zaken waarover discussie bestaat, worden alleen de contouren vastgelegd. Het streekplan leidt derhalve niet snel tot een trendbreuk.

Oplossingen

- *Ontwikkelingsplanologie*

Ontwikkelingsplanologie wordt als een oplossing gezien die een bijdrage kan leveren aan de uitvoer van de geplande maatregelen. Ontwikkelingsplanologie is een concept uit de Nota Ruimte en richt zich op de ruimtelijke inrichting die door publiek-private samenwerking tot stand komt. Hierbij is er een grote rol weggelegd voor regionale en lokale overheden.

Ontwikkelingsplanologie kan leiden tot een groter draagvlak voor oplossingen doordat de betrokken partijen gezamenlijk aan een gebiedsgerichte oplossing werken. De oplossing komt in een gezamenlijk proces tot stand, wat volgens een provincie tevens sneller tot (ingrijpende) keuzen kan leiden dan toelatingsplanologie en centralistische planning. Om die reden zou ontwikkelingsplanologie tot meer passende maatregelen leiden.

- *Meervoudig ruimtegebruik*

Meerdere provincies ontwikkelen plannen die uitgaan van meervoudig ruimtegebruik. Hierdoor kunnen verschillende belangen gelijktijdig worden bediend. Meervoudig ruimtegebruik biedt tevens mogelijkheden voor publiek-private samenwerking en kan mede om die reden bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor ingrijpende maatregelen.

- *Aansprekende projecten*

Ook aansprekende projecten kunnen stimulerend werken en zo het draagvlak vergroten. Eén provincie geeft aan haar partners te stimuleren door aansprekende projecten extra te belichten. De provincie wil duidelijk maken dat het werken aan de wateropgave geen 'last' maar 'lust' is (of kan zijn). Zo stimuleert de provincie tevens gemeenten, waterschappen en het bedrijfsleven om hun (financiële) bijdrage te leveren.

Bijlage 1 Onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen beogen de doelstelling te verwezenlijken.

Reikwijdte en scope van het onderzoek

1. Van welke in het NBW gemaakte afspraken wordt de uitvoering onderzocht?
2. Welke concrete verplichtingen vloeien uit deze afspraken voort voor provincies, gemeenten en waterschappen?
3. Welke concrete prestaties moeten de genoemde partijen volgens deze verplichtingen leveren?
4. Wanneer moeten zij deze prestaties leveren?

Bekendheid, duidelijkheid en consistentie

5. Zijn provincies, gemeenten en waterschappen bekend met de NBW-afspraken en de daarin voor hun vastgelegde verantwoordelijkheden en taken?
6. Zijn de partijen ermee bekend dan wel zich ervan bewust dat de door hen te leveren prestaties nauw samenhangen met door anderen te leveren prestaties? (Bijvoorbeeld: waterschappen moeten de ruimtebehoefte tijdig aan provincies en gemeenten leveren zodat zij ze op tijd in hun plannen kunnen verwerken)
7. Sluiten de afspraken aan bij de bevoegdheden van de partijen?
8. Zijn de partijen bekend met de specifieke verantwoordelijkheden van de andere partijen (partners)?
9. Zijn de partijen bekend met het volgens de NBW te voeren onderlinge overleg?
10. Worden de afspraken door de partijen als duidelijk en consistent ervaren? Is sprake van onduidelijkheid en/of inconsistentie? Zo ja, in welke zin?

Uitvoerbaarheid

11. Belemmeren eventueel geconstateerde onduidelijkheden/inconsistenties de uitvoerbaarheid van de NBW-afspraken?
12. Passen de afspraken binnen het beleid en de vigerende wet- en regelgeving? Zo nee, waar botsen ze en welke consequenties vloeien hieruit voort voor de uitvoering? Dragen de afspraken bij aan de realisatie van de eigen beleidsdoelen?
13. Beschikken de partijen over voldoende uitvoeringscapaciteit? Zijn de door het NBW voorziene onderlinge overleggen haalbaar? Zo nee, welke consequenties heeft dit voor de uitvoering?
14. Beschikken de partijen over voldoende financiële middelen om de afspraken uit te voeren? Zo nee, wat zijn de consequenties voor de uitvoering?

Draagvlak

15. Wat is mede op grond van de antwoorden op bovenstaande vragen het draagvlak voor de afspraken onder de verschillende partijen?
16. In welke mate is het bestuur betrokken bij de uitvoering van de afspraken?
17. Welke prioriteit heeft de uitvoering van de afspraken binnen het totale takenpakket?

Voortgang uitvoering

18. Hebben partijen een planning opgesteld dan wel in voorbereiding voor de inpassing van de NBW-afspraken in de diverse planfiguren?
19. Is het door de UvW op te stellen protocol voor de toetsing van de watersystemen aan de werknormen beschikbaar?
20. In hoeverre hebben waterschappen uitvoering gegeven aan de toetsing van de watersystemen aan de werknormen en de ruimtebehoefte bepaald? (in het geheel niet/in voorbereiding/gepland/in uitvoering/toetsing afgerond/ruimtebehoefte doorgegeven aan provincies en gemeenten).
21. In hoeverre zijn provincies en gemeenten door het waterschap geadviseerd over de ruimtebehoefte?
22. Is het door de VNG in samenwerking met de UvW op te stellen protocol voor het opstellen van gemeentelijke waterplannen beschikbaar?
23. Hoeveel zijn gemeenten gevorderd bij de realisatie van de gemeentelijke waterplannen (in het geheel niet/in voorbereiding/gepland/in uitvoering/afgerond).
24. In hoeverre wordt door provincies en gemeenten geanticipeerd op verwerking van de ruimtebehoefte in de ruimtelijke plannen? Is men gestart met de voorbereiding van de (te herziene) plannen? In welke fase bevindt de planontwikkeling zich? Wanneer zijn de definitieve plannen voorzien?
25. In hoeverre hebben de provincies de integrale afweging van de ruimtebehoefte voorbereid?
26. Zijn partijen op de hoogte van elkaars vorderingen? Informeren partijen elkaar hierover?. Is sprake van het door de NBW vereiste overleg en samenwerking? Zo ja, op welke is dit vormgegeven?

Knelpunten

27. Welke knelpunten zijn – mede op grond van de beantwoording van de voorgaande vragen – te onderkennen bij de implementatie van het NBW?
28. Hoe gaan waterschappen, provincies en gemeenten met deze ervaren knelpunten om en hoe zijn deze op te lossen?
29. Welke mogelijke gevolgen hebben de knelpunten voor de (tijdige) uitvoering van het NBW?

Bijlage 2 Overzicht van respondenten

Vorbereidende interviews

Organisatie	Naam
Interprovinciaal Overleg	Dhr. H.E. van de Baan en dhr. P. Jasperse
Vereniging van Nederlandse gemeenten	Dhr. R.H.F. Kreutz
Unie van Waterschappen	Dhr. H. Kraaij

Interviewronde onder provincies

Provincie	Afdeling	Naam
Friesland	Ruimte, Infrastructuur en Water	Dhr. J.J. Buyse
	Ruimte, Infrastructuur en Water	Dhr. P. Postma
Groningen	Water en Landinrichting	Dhr. N.J. Rawee
	Cluster bestemmingsplannen	Dhr. F. Haabraken
Drenthe	Ruimte en Water	Dhr. M. Simonsma
	Ruimte en Water	Dhr. F.M.J. Erebeemt
Overijssel	Water	Dhr. F. Stam
	Ruimtelijke ordening	Dhr. H.J. Stoffer
Utrecht	Dienst Water en milieu	Dhr. J. Mankor
	Dienst Ruimte en Groen	Mevr. T.J.J. Kalker
Flevoland	Water	Dhr. B. Kappe
	Ruimtelijke Ordening	Mevr. J. van der Perk
Gelderland	Dienst Milieu en Water	Mevr. M. Firet
	Dienst Ruimte, Economie en Welzijn	Dhr. R. Immink
Noord-Holland	Water, Natuur, Landschap en Openluchtrecreatie	Dhr. J.H.M. Bakker
	Ruimte, Wonen en Bereikbaarheid	Mevr. J.P. Siedsma
Zuid-Holland	Bureau Water, Ruimte en Grondwater	Dhr. A.A.C. van Steenberg
	Bureau Water, Ruimte en Grondwater	Dhr. A. Kamma
Zeeland	Landelijk gebied en water	Dhr. H.J.M. Benschop
	Ruimtelijke ordening	Dhr. E.J.H. Verspuij
Noord-Brabant	Water	Mevr. A. Visser
	Ruimtelijke Ordening	Dhr. A. Scheffer
Limburg	Landelijke leefomgeving, water en milieubeleid	Dhr. W.F.C. Vermeij
	Ruimtelijke inrichting	Dhr. W. Damen

Bijlage 3

Rechte tellingen

A. Bekendheid NBW

Vraag 1. Hoe bekend bent u met de inhoud van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) in het algemeen?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
In detail	7	3%	13	48%
Op hoofdlijnen	200	97%	14	52%
Totaal	207	100%	27	100%

Vraag 2. Onderschrijft u de noodzaak voor het opstellen van het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	189	91%	28	100%
Nee	6	3%		
Weet niet/geen mening	13	6%		
Totaal	208	100%	28	100%

Vraag 3. Het NBW richt zich in de praktijk vooral op (meerdere antwoorden mogelijk):

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Droogteproblematiek	133	64%	8	29%
Hoogwaterproblematiek	199	95%	28	100%
Waterkwaliteit	96	46%	2	7%
Weet niet/geen mening	3	2%		
Totaal	208	100%	28	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

B. Uitvoering (algemeen)

Vraag 4. Kent u de afspraken en taken die in het NBW beschreven staan, inhoudelijk?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
In detail	7	3%	13	46%
Op hoofdlijnen	169	81%	15	54%
Niet bekend	31	15%		
Weet niet/geen mening	2	1%		
Totaal	209	100%	28	100%

Vraag 5. Heeft uw organisatie de afspraken en taken uit het NBW uitgewerkt in concrete activiteiten?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	54	29%	26	93%
Nee	111	65%	2	7%
Weet niet/geen mening	9	5%		
Totaal	174	100%	28	100%

Vraag 6. Heeft uw organisatie een planning van de activiteiten die zij dient uit te voeren in het kader van het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	39	21%	24	86%
Nee	127	75%	4	14%
Weet niet/geen mening	7	4%		
Totaal	173	100%	28	100%

Vraag 7. Verloopt de uitvoering van deze activiteiten binnen uw organisatie volgens deze planning?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Volgens planning	23	61%	18	78%
Lopen achter op planning	13	32%	5	22%
Weet niet/geen mening	3	7%		
Totaal	39	100%	23	100%

Vraag 8. Komt deze planning ook overeen met de afspraken in het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	24	61%	18	78%
Nee	5	12%	4	17%
Weet niet/geen mening	10	27%	1	4%
Totaal	39	100%	23	100%

C. Uitvoering Gemeenten

Vraag 9. Het NBW beoogt de aandacht voor water in de ruimtelijke ordening te vergroten. Hoe groot is binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening (of soortgelijke afdeling) van uw gemeente de aandacht voor water?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Zeer groot	6	3%
Groot	80	37%
Niet groot, niet klein	105	51%
Klein	15	8%
Zeer klein	2	1%
Weet niet/geen mening	1	0%
Totaal	209	100%

Vraag 10. Is de aandacht voor water binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening (of soortgelijke afdeling) van uw gemeente naar uw mening toegenomen als gevolg van het NBW?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	136	65%
Nee	63	30%
Weet niet/geen mening	10	5%
Totaal	209	100%

Vraag 11. Waaruit blijkt deze toename van aandacht voor waterbeleid binnen de ruimtelijke ordening? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Meer overleg met de afdeling die zich bezighoudt met waterbeleid	93	70%
(Nieuwe) functie binnen de ruimtelijke ordening	19	15%
Specifieke trainingen op dit vlak	20	15%
Meer overleg met het waterschap	111	85%
Opstellen gemeentelijk water(structuur)plan	4	3%
Opstellen waterparagraaf	3	2%
Door de Watertoets	5	4%
Meer overleg met RWS, waterschappen en derden	3	2%
Meer aandacht voor water bij ruimtelijke ordening	5	4%
Anders, namelijk..	6	5%
Totaal	131	100%

Gepercenteerd op aantal respondenten

Vraag 12. Ruimtelijke ordening/waterbeleid. Is de samenwerking tussen de gemeente en het waterschap door het NBW geïntensiveerd?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	139	67%
Nee	61	29%
Weet niet/geen mening	9	4%
Totaal	209	100%

Vraag 13. Waarom is de samenwerking op het gebied van ruimtelijke ordening en het waterbeleid tussen uw gemeente en het waterschap niet geïntensiveerd?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Geen tijd	4	8%
Weinig contact met het waterschap	7	14%
Nog niet zover in de planvorming	17	32%
Bestaande contacten waren al intensief	30	49%
Anders, namelijk..	5	7%
Weet niet/geen mening	3	5%
Totaal	58	100%

Gepercenteerd op aantal respondenten

Vraag 14. Waterbeleid/wateroverlast. Is door het NBW de samenwerking tussen uw gemeente en de provincie op dit vlak geïntensiveerd?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	72	34%
Nee	111	53%
Weet niet/geen mening	26	13%
Totaal	209	100%

Vraag 15. Waarom is de samenwerking op het gebied van ruimtelijke ordening en het waterbeleid tussen uw gemeente en de provincie niet geïntensiveerd?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Geen tijd	11	11%
Weinig contact met de provincie	41	38%
Nog niet zover in de planvorming	37	36%
Bestaande contacten waren al intensief	11	10%
Contact verloopt via waterschap (i.v.m. ontbreken kennis/capaciteit)	10	8%
Anders, namelijk:	10	9%
Weet niet/geen mening	11	10%
Totaal	107	100%

Gepercenteerd op aantal respondenten

Vraag 16. In het NBW staat dat provincies, gemeenten en waterschappen zich inzetten om het maatregelenprogramma 2003-2007 uit te voeren. Hoe verloopt de uitvoering van het maatregelenprogramma in uw gemeente?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Volgens planning	53	25%
Lopen achter op planning	47	22%
Lopen voor op planning	1	1%
Weet niet/geen mening	107	52%
Totaal	208	100%

Vraag 17. Bent u van mening dat uw gemeente een bijdrage heeft kunnen leveren aan de totstandkoming van de visie over het deelstroomgebied waartoe uw gemeente behoort?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	102	49%
Nee	64	30%
Weet niet/geen mening	42	21%
Totaal	208	100%

Vraag 18. Bent u in het bezit van het format voor het (stedelijk/regionaal) waterplan dat door de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten gezamenlijk is opgesteld?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	118	55%
Nee	73	36%
Weet niet/geen mening	17	9%
Totaal	208	100%

Vraag 19. Achten de verschillende partijen voor uw gemeente een waterplan noodzakelijk?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	156	73%
Nee	24	12%
Weet niet/geen mening	28	15%
Totaal	208	100%

Vraag 20. Hoe ver is uw gemeente bij het opstellen van een (stedelijk/regionaal) waterplan?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Niet gestart	25	17%
In voorbereiding	41	26%
Gepland	20	14%
In uitvoering	32	20%
Afgerond	33	21%
Weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	154	100%

Vraag 21. Is / wordt voor het opstellen van het waterplan door de gemeente overleg gevoerd met de provincie?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	94	59%
Nee	41	26%
Weet niet/geen mening	22	15%
Totaal	157	100%

Vraag 22. De waterschappen dienen voor 2005 de watersystemen te hebben getoetst aan regionale werknormen. Heeft het waterschap waarbinnen uw gemeente gelegen is het watersysteem reeds getoetst aan werknormen?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	44	21%
Nee	37	17%
Weet niet/geen mening	126	62%
Totaal	207	100%

Vraag 23. Op basis van de toets van het watersysteem aan de werknormen dienen de waterschappen uiterlijk in 2005 advies uit te brengen over de benodigde ruimteclaims. Heeft uw gemeente dit advies al ontvangen?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	13	29%
Nee	30	66%
Weet niet/geen mening	2	4%
Totaal	45	100%

Vraag 24. Hoe bruikbaar is dit advies in de verdere planvorming?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Zeer bruikbaar	1	9%
Bruikbaar	8	60%
Noch bruikbaar, noch onbruikbaar	4	31%
Totaal	13	100%

Vraag 25. Heeft uw gemeente wel een indicatie van de benodigde ruimteclaims gekregen van het waterschap?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	71	37%
Nee	79	40%
Weet niet/geen mening	43	23%
Totaal	193	100%

Vraag 26. Heeft de provincie uw gemeente al benaderd over de te maken integrale afweging van de ruimteclaim?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	22	26%
Nee	44	50%
Weet niet/geen mening	19	23%
Totaal	85	100%

Vraag 27. Anticipeert uw gemeente al op verwerking van de ruimteclaim in de ruimtelijke plannen? Het gaat hier zowel om de ontwikkeling van nieuwe plannen als de herziening van bestaande plannen.

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja	62	73%
Nee	17	20%
Weet niet/geen mening	6	7%
Totaal	85	100%

Vraag 28. In het NBW is vastgelegd dat provincies uiterlijk in 2005 kaders vastleggen voor het Gewenste Gronden Oppervlaktewaterregime (GGOR) Heeft in uw geval de provincie deze kaders al vastgelegd of een indicatie hiervan gegeven?

	Gemeenten	
	Ongew. Aantal	%
Ja, de kaders zijn vastgelegd	15	7%
Ja, er is een indicatie van de kaders	27	13%
Nee, geen van beide	54	24%
Weet niet/geen mening	112	55%
Totaal	208	100%

D. Uitvoering Waterschappen

Vraag 29. Het NBW beoogt de aandacht voor water in de ruimtelijke ordening te vergroten. Het waterschap dient hierdoor een grotere rol bij de ruimtelijke ordening te spelen. Is dit nieuw voor uw organisatie?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	6	22%
Nee	21	78%
Totaal	27	100%

Vraag 30. Denkt u dat uw organisatie in staat is deze nieuwe rol uit te voeren?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	26	96%
Nee	1	4%
Totaal	27	100%

Vraag 31. Waaruit blijkt dat uw organisatie onvoldoende in staat is deze nieuwe rol uit te voeren? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Onvoldoende capaciteit	1	100%
Totaal	1	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Vraag 32. Waaruit blijkt dat uw organisatie voldoende in staat is deze nieuwe rol uit te voeren? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Meer overleg met de gemeenten en provincies over de ruimtelijke ordening	26	100%
Nieuwe functie(s) gecreëerd	16	62%
Voldoende capaciteit	11	42%
Specifieke trainingen / cursussen op dit vlak	10	38%
Anders, namelijk..	2	8%
Totaal	26	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Vraag 33. Bent u van mening dat gemeenten door het NBW in de ruimtelijke ordening zich meer laten leiden door de consequenties van wateroverlast?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	18	69%
Geen verschil	7	27%
Nee	1	4%
Totaal	26	100%

Vraag 34. Hoe verloopt de uitvoering van het maatregelenprogramma binnen het werkgebied van uw waterschap?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Volgens planning	18	67%
Lopen achter op planning	8	30%
Weet niet/geen mening	1	4%
Totaal	27	100%

Vraag 35. De waterschappen dienen tussen 2003-2005 de watersystemen te toetsen aan regionale werknormen, rekening houdend met de deelstroomgebiedsvisionen. Heeft uw waterschap het door de UvW opgestelde protocol voor deze toets ontvangen?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	24	89%
Nee	2	7%
Weet niet/geen mening	1	4%
Totaal	27	100%

Vraag 36. Hoe ver is uw waterschap met het toetsen van het watersysteem in uw waterschap aan de werknormen?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Niet gestart	3	13%
In voorbereiding	3	13%
In uitvoering	13	54%
Afgerond	5	21%
Totaal	24	100%

Vraag 37. Op basis van de toets dienen de waterschappen advies te geven aan gemeenten en provincies over de benodigde ruimteclaims. Heeft uw waterschap dit advies reeds verstrekt?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja, wij hebben aan alle gemeente(n) en provincie(s) in ons werkgebied dit advies verstrekt	6	33%
Wij hebben enkele gemeente(n) en provincie(s) in ons werkgebied dit advies verstrekt	5	28%
Nee, wij hebben nog geen advies verstrekt.	7	39%
Totaal	18	100%

Vraag 38. Gemeenten dienen uiterlijk halverwege 2006 een (stedelijke/regionale) waterplan opgesteld te hebben. Dit gebeurt in overleg met provincies en waterschappen. Zijn er in uw waterschap gemeenten waarvoor u een waterplan niet noodzakelijk acht?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	7	26%
Nee	19	70%
Weet niet/geen mening	1	4%
Totaal	27	100%

Vraag 39. Hebben de gemeenten in uw waterschap al een definitief (stedelijk/regionaal) waterplan vastgesteld? Dit geldt alleen voor die gemeenten waarvoor een waterplan noodzakelijk wordt geacht.

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja, allemaal	1	4%
Een aantal wel, een aantal niet	20	74%
Nee, geen van de gemeenten	6	22%
Totaal	27	100%

Vraag 40. Voert uw waterschap overleg met de gemeenten in uw waterschap over de waterplannen? Het gaat hier alleen om gemeenten die het waterplan nog niet definitief hebben vastgesteld.

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja, met al die gemeenten	16	62%
Met een aantal wel, met een aantal niet	9	35%
Nee, met geen van die gemeenten	1	4%
Totaal	26	100%

Vraag 41. Waarom voert u met (een aantal) gemeenten geen overleg over de waterplannen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Geen tijd	3	33%
Nog niet zover in de planvorming	6	67%
Door een fusie nieuwe contacten opbouwen	3	33%
Anders, namelijk..	2	22%
Totaal	9	100%

Gepercenteerd op aantal respondenten

Vraag 42. Voert uw waterschap overleg met de provincie(s) waarin uw waterschap valt, over het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR)?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	24	89%
Nee	1	4%
Weet niet/geen mening	2	7%
Totaal	27	100%

Vraag 43. Waarom voert u geen overleg met de provincie over het GGOR? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Anders, namelijk..	1	100%
Totaal	1	100%

Gepercenteerd op aantal respondenten

Vraag 44. Hebben de provincie(s) waarin uw werkgebied valt, al kaders vastgelegd voor het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR)?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Ja	4	15%
Nee	20	74%
Weet niet/geen mening	3	11%
Totaal	27	100%

Vraag 45. Heeft uw waterschap reeds het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR) vastgesteld?

	Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%
Nee	4	100%
Totaal	4	100%

E. Duidelijkheid NBW

Vraag 46. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling: De afspraken uit het NBW zijn tot 2007 voldoende duidelijk vastgelegd.

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Helemaal eens	2	1%	2	7%
Eens	59	28%	13	46%
Niet eens, niet oneens	53	27%	6	21%
Oneens	32	15%	7	25%
Weet niet/geen mening	58	29%		
Totaal	204	100%	28	100%

Vraag 47. Welk type afspraken vindt u niet duidelijk? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
De verdeling van verantwoordelijkheden	13	42%	2	29%
De aansluiting van verantwoordelijkheden op bevoegdheden	16	50%	1	14%
De verdeling van taken	14	45%	1	14%
De inhoud van de taken	16	48%	3	43%
De financiering	22	68%	5	71%
De planning	7	22%	1	14%
Concretiseren van de te ondernemen activiteiten	3	8%	1	14%
Anders, namelijk..	4	12%		
Totaal	33	100%	7	100%

Gepercentageerd op aantal respondenten

Vraag 48. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling: De afspraken uit het NBW zijn ook na 2007 voldoende duidelijk vastgelegd.

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Helemaal eens			1	4%
Eens	22	11%	4	14%
Niet eens, niet oneens	65	32%	14	50%
Oneens	35	16%	9	32%
Helemaal oneens	3	1%		
Weet niet/geen mening	80	39%		
Totaal	205	100%	28	100%

Vraag 49. Sluiten de afspraken en taken aan bij de bevoegdheden van uw organisatie?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	67	32%	21	75%
Nee	19	9%	5	18%
Weet niet/geen mening	117	59%	2	7%
Totaal	203	100%	28	100%

Vraag 51. Vindt u dat de afspraken in het NBW consistent zijn?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	68	32%	21	75%
Nee	7	3%	5	18%
Weet niet/geen mening	130	65%	2	7%
Totaal	205	100%	28	100%

Vraag 52. Waarom vindt u de afspraken niet consistent?

	Gemeenten	Waterschappen
Afspraken zijn niet specifiek genoeg	2	3
De financiering van de uitvoering is onduidelijk	3	1
Anders		1
Totaal	5	5

Vraag 53. Vindt u dat de afspraken uit het NBW passen binnen het totale waterbeleid?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Ja	143	70%	27	96%
Nee	5	2%	1	4%
Weet niet/geen mening	54	28%		
Totaal	202	100%	28	100%

F. Draagvlak

Vraag 54. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer onbelangrijk; 10 = zeer belangrijk) over het belang dat uw organisatie hecht aan de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
1	1	1%		
2	1	1%	1	4%
3	7	4%		
4	11	5%		
5	17	8%		
6	45	22%	2	7%
7	63	30%	8	29%
8	36	17%	15	54%
9	2	1%	1	4%
10			1	4%
Weet niet/geen mening	24	12%		
Totaal	207	100%	28	100%

Vraag 54. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer onbelangrijk; 10 = zeer belangrijk) over het belang dat uw organisatie hecht aan de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten	Waterschappen
Gemiddeld	6,4	7,5
StdDev	1,4	1,3
Minimum	1	2
Maximum	9	10
Ongew. N	183	28

Vraag 55. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer klein; 10 = zeer groot) over de bestuurlijke betrokkenheid van uw organisatie bij de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
1	4	2%		
2	3	2%		
3	18	8%		
4	14	7%		
5	23	11%	2	7%
6	45	23%	8	29%
7	49	23%	7	25%
8	24	11%	8	29%
9	4	2%	1	4%
10	1	0%	1	4%
Weet niet/geen mening	23	11%	1	4%
Totaal	208	100%	28	100%

Vraag 55. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer klein; 10 = zeer groot) over de bestuurlijke betrokkenheid van uw organisatie bij de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten	Waterschappen
Gemiddeld	5,9	7
StdDev	1,8	1,2
Minimum	1	5
Maximum	10	10
Ongew. N	185	27

Vraag 56. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer klein; 10 = zeer groot), over de ambtelijke betrokkenheid van uw organisatie bij de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
2	2	1%	1	4%
3	8	4%		
4	7	3%		
5	18	9%		
6	50	24%		
7	61	29%	9	32%
8	43	20%	13	46%
9	3	1%	4	14%
10	1	0%	1	4%
Weet niet/geen mening	15	7%		
Totaal	208	100%	28	100%

Vraag 56. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer klein; 10 = zeer groot), over de ambtelijke betrokkenheid van uw organisatie bij de uitvoering van het NBW?

	Gemeenten	Waterschappen
Gemiddeld	6,5	7,7
StdDev	1,4	1,4
Minimum	2	2
Maximum	10	10
Ongew. N	193	28

Vraag 57. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer onbelangrijk; 10 = zeer belangrijk) over de prioriteit die uw organisatie geeft aan de uitvoering van het NBW als u kijkt naar het volledige takenpakket van uw organisatie?

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
1	6	3%		
2	7	3%	1	4%
3	12	6%		
4	22	10%		
5	32	16%	1	4%
6	60	29%	4	14%
7	35	17%	11	39%
8	9	4%	8	29%
9	1	1%	2	7%
10	1	0%	1	4%
Weet niet/geen mening	23	11%		
Totaal	208	100%	28	100%

Vraag 57. Wat is uw mening, uitgedrukt in een rapportcijfer (1 = zeer onbelangrijk; 10 = zeer belangrijk) over de prioriteit die uw organisatie geeft aan de uitvoering van het NBW als u kijkt naar het volledige takenpakket van uw organisatie?

	Gemeenten	Waterschappen
Gemiddeld	5,4	7,1
StdDev	1,7	1,5
Minimum	1	2
Maximum	10	10
Ongew. N	185	28

G. Voortgang implementatie

Vraag 58. Kunt u uw mening geven over de volgende stellingen? De afspraken en taken die voor mijn organisatie in het NBW zijn opgenomen, zijn uitvoerbaar.

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	1	0%		
Eens	59	28%	18	64%
Noch eens, noch oneens	73	35%	7	25%
Oneens	21	10%	2	7%
Zeer oneens	2	1%	1	4%
Weet niet/geen mening	50	25%		
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 59. De afspraken en taken die voor de andere overheden in het NBW zijn opgenomen, zijn uitvoerbaar

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	2	1%		
Eens	45	21%	15	54%
Noch eens, noch oneens	67	31%	7	25%
Oneens	12	6%	4	14%
Zeer oneens	1	1%		
Weet niet/geen mening	79	40%	2	7%
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 60. Mijn organisatie heeft voldoende financiële middelen beschikbaar gemaakt voor de implementatie van het NBW

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Eens	8	4%	10	36%
Noch eens, noch oneens	35	17%	5	18%
Oneens	93	45%	11	39%
Zeer oneens	36	17%	1	4%
Weet niet/geen mening	34	18%	1	4%
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 61. Mijn organisatie heeft voldoende uitvoeringscapaciteit beschikbaar gemaakt voor de implementatie van het NBW

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	1	1%	1	4%
Eens	16	8%	10	36%
Noch eens, noch oneens	42	20%	10	36%
Oneens	99	48%	6	21%
Zeer oneens	21	10%		
Weet niet/geen mening	27	14%	1	4%
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 62. Mijn organisatie heeft voldoende kennis voor een succesvolle implementatie van het NBW.

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	1	0%	2	7%
Eens	58	27%	20	71%
Noch eens, noch oneens	60	29%	4	14%
Oneens	54	27%	2	7%
Zeer oneens	10	5%		
Weet niet/geen mening	23	12%		
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 63. Mijn organisatie is zich voldoende bewust van de noodzaak van een tijdige implementatie van het NBW

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	% Ongew. Aantal	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	2	1%	3	11%
Eens	63	31%	15	54%
Noch eens, noch oneens	66	31%	7	25%
Oneens	47	23%	2	7%
Zeer oneens	6	3%		
Weet niet/geen mening	22	11%	1	4%
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 64. De planning van het NBW is haalbaar.

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%	Ongew. Aantal	%
Zeer eens	1	1%		
Eens	23	11%	6	21%
Noch eens, noch oneens	74	36%	13	46%
Oneens	47	22%	7	25%
Zeer oneens	6	3%	1	4%
Weet niet/geen mening	55	28%	1	4%
Totaal	206	100%	28	100%

Vraag 65. Mijn organisatie heeft het eerste deel van het NBW uiterlijk in 2007 geïmplementeerd

	Gemeenten		Waterschappen	
	Ongew. Aantal	%	Ongew. Aantal	%
Eens	29	13%	15	54%
Noch eens, noch oneens	68	33%	8	29%
Oneens	40	19%	4	14%
Zeer oneens	5	3%		
Weet niet/geen mening	64	33%	1	4%
Totaal	206	100%	28	100%

Research voor Beleid
Schipholweg 13 - 15
Postbus 985
2300 AZ Leiden
telefoon: (071) 5253737
telefax: (071) 5253702
e-mail: rvb@rvbh.nl
www.researchvoorbeleid.nl